

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra managementu a informatiky

Hospodářská politika a její vliv na ekonomický růst

Bakalářská práce

Economic policy and its impact on economic growth

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Ing. Dana Junková, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Michaela Válková

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Plzni, dne 10. března 2022

Michaela VÁLKOVÁ

Poděkování

Dovoluji si touto cestou poděkovat vedoucí práce Ing. Daně Junkové, Ph.D. za odborné vedení, podnětné rady, trpělivost, ochotu a velice lidský přístup, kterým mě provázela v průběhu psaní bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá tématem hospodářské politiky. V první části se práce věnuje definování hospodářské politiky, jejím hlavním cílům a nositelům. Poté se zaměřuje na ekonomický růst, kde formuluje základní ukazatele a zdroje růstu. Dále popisuje jednotlivé nástroje hospodářské politiky, kde se podrobněji zaměřuje na fiskální a monetární politiku. Druhá část práce je orientována na analýzu ekonomického vývoje České republiky za období 2009-2019. Pro pochopení tohoto vývoje práce popisuje i jeho stručnou ekonomickou historii. Obsahuje statistická data jednotlivých makroekonomických ukazatelů. Následně práce vymezuje výzvy vládě pro zajištění ekonomického růstu v důsledku pandemie Covid-19.

KLÍČOVÁ SLOVA

Fiskální politika * hospodářská politika * hospodářský růst * hrubý domácí produkt * monetární politika * zdroje ekonomického růstu

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the topic of economic policy. The first part deals with the definition of economic policy, its main objectives and bearers. It then focuses on economic growth, where it formulates basic indicators and sources of growth. It also describes the various instruments of economic policy, where it focuses in more detail on fiscal and monetary policy. The second part of the work is focused on the analysis of the economic development of the Czech Republic for the period 2009-2019. To understand this development, the work also describes its brief economic history. It contains statistical data of individual macroeconomic indicators. Subsequently, the work outlines the challenges to the government to ensure economic growth due to the Covid-19 pandemic.

KEYWORDS

Fiscal policy * economic policy * economic growth * gross domestic product * monetary policy * sources of economic growth

Obsah

Úvod	6
1. Cíle a zvolené metody zpracování	7
1.1. Cíl a dílčí cíle práce.....	7
1.1. Metody zpracování.....	8
2. Hospodářská politika	9
2.1. Definice hospodářské politiky	9
2.2. Hospodářská politika jako vědní disciplína	10
2.3. Hospodářská politika jako praktická činnost.....	10
2.4. Hospodářskopolitická koncepce.....	11
2.5. Cíle makroekonomické hospodářské politiky.....	13
2.1.1. HDP.....	15
2.1.2. Inflace.....	17
2.1.3. Nezaměstnanost	20
2.1.4. Platební bilance.....	21
2.6. Cíle mikroekonomické hospodářské politiky	24
2.7. Nástroje hospodářské politiky	25
2.7.1. Fiskální politika.....	26
2.7.2. Monetární politika	30
2.7.3. Další typy hospodářské politiky	33
3. Uplatňování hospodářské politiky ve vztahu k ekonomickému růstu	37
3.1. Stabilizační a prorůstová politika.....	37
3.1.1. Hospodářský cyklus	38
3.1.2. Ekonomický růst.....	41
3.1.3. Měření hospodářské výkonnosti	46
3.2. Nabídková a poptávková politika	50
3.3. Makroekonomická a mikroekonomická politika	51

4. Analýza ekonomického vývoje v České republice	53
4.1. Historický vývoj	53
4.2. Zhodnocení ekonomického růstu od roku 2009–2019	55
4.2.1. HDP	56
4.2.2. Cenová hladina	65
4.2.3. Nezaměstnanost	68
4.2.4. Platební bilance.....	72
4.3. Česká ekonomika v době pandemie COVID–19	75
4.3.1. Prognózy vs. skutečný vývoj.....	79
4.3.2. Výzvy pro vládu ČR z hlediska zajištění ekonomického růstu pro rok 2022	81
Závěr	84
Seznam použité literatury	85
Seznam použitých zkratek	94
Seznam příloh	95
Seznam obrázků	96
Seznam tabulek	97
Seznam grafů	98
Přílohy práce	99

Úvod

Lidstvo žije v globalizovaném světě, jehož oblasti jsou čím dál tím více provázány a žádná vzdálenost zde není překážkou. Nové technologie, ať už v oblasti dopravy, telekomunikace, cestovního ruchu, nebo v potravinářství i vzdělání, přinesly nové příležitosti a výhody. Na druhé straně pochopitelně i řadu nevýhod.

Česká republika je země řadící se mezi rozvinuté státy se stabilní ekonomickou, bezpečnostní a politickou situací. Většina světových zemí takové štěstí nemá, a proto naše spotřebitelská rozhodnutí související s dosažením jisté životní úrovně a životního stylu jsou hnacím motorem ekonomik na druhé straně planety. Uživit svou rodinu v takové části planety není vůbec jednoduché. A to velmi úzce souvisí s nucenými pracemi, dětskou prací a moderní formou otroctví.

Současný stav a vývoj jakékoliv ekonomiky na světě je přirozeným odrazem kvality životní úrovně obyvatel dané země. A vzhledem k dlouhodobé tendenci (až na minimální odchylky) růstu české ekonomiky lze tedy říct, že společně s ní roste i životní úroveň populace. Vyšší životní úroveň je spojována s vyššími nároky obyvatel na spotřebu zboží i služeb a obecně lze říct, že ekonomika je postavena na míře lidských potřeb, které se neustále vyvíjí a mění.

Ekonomický růst je ovlivňován zdroji, které země má k dispozici, jejich způsobem využití, vnitřní politikou státu, ale i okolím v rámci globalizace. Důležitým faktem pro udržování ekonomického růstu je, že státy musí učinit vše potřebné pro to, aby ekonomický růst nebyl spojen s poškozováním životního prostředí. S tím souvisí hlavně efektivní využívání globálních zdrojů.

1. Cíle a zvolené metody zpracování

Vymezený cíl a dílčí cíle práce obsahují základní směřování celé bakalářské práce. K dosažení cíle a dílčích cílů práce je zapotřebí zvolit vhodné metody, tedy jakým způsobem jich bude dosaženo. Za tímto účelem byla prostudována odborná literatura od Zdeňka Molnára.

1.1. Cíl a dílčí cíle práce

Hlavním cílem práce je na základě literární rešerše dostupné domácí i zahraniční odborné literatury objasnit hospodářskou politiku jako vědní disciplínu a zejména jako praktickou činnost vlády ve vztahu k zajištění ekonomického růstu a dále na základě vybraných makroekonomických ukazatelů zanalyzovat vývoj ekonomiky v období 2009–2019.

Práci lze pomyslně rozdělit do dvou částí. První část práce je teoretická a má stanovených několik dílčích cílů. Práce má vysvětlit rozdílnost základních hospodářskopolitických koncepcí, dále objasnit pomocí magického čtyřúhelníku a pyramidy cílů jednotlivé makroekonomické cíle. Popsat jednotlivé typy nástrojů hospodářské politiky. Nastínit uplatňování hospodářské politiky vzhledem k ekonomickému růstu a dále identifikovat samotné zdroje ekonomického růstu. U hospodářského cyklu popsat jeho délku, fáze a uvést teorie vzniku.

Druhá, praktická část práce, se zaměřuje na zhodnocení ekonomického růstu podle vybraných makroekonomických ukazatelů, jako jsou HDP, inflace, nezaměstnanost a platební bilance, dále pak na analýzu vývoje HDP výdajovou metodou. Dalším dílčím cílem je popis vývoje ekonomiky ve specifickém období od roku 2020, kdy propukla celosvětová pandemie COVID-19.

1.1. Metody zpracování

Pro potřeby této práce byly zvoleny metody logické, které využívají principy logiky a logického myšlení. Představují je tzv. „párové metody“ jako jsou abstrakce-konkretizace, analýza – syntéza, indukce – dedukce.

Analýza je proces rozčlenění celku na část. *„Je to rozbor vlastností, vztahů, faktů postupující od celku k částem.“* Syntéza je opačný proces analýzy, postupuje se při ní od části k celku a poznává objekt jako jediný celek. *„Je to spojování poznatků získaných analytickým přístupem.“* Analýzu a syntézu nelze chápat odděleně. Při indukci se jedná o proces *„vyvozování obecného závěru na základě poznatků o jednotlivostech.“* Zobrazuje přechod z jednotlivých soudů na obecné. V této práci se metody vzájemně kombinují a doplňují.¹

¹ MOLNÁR, Zdeněk. *Úvod do základů vědecké práce* [online]. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: https://people.fsv.cvut.cz/~k126/predmety/d26mvp/mvp_sylabus-mvp.pdf

2. Hospodářská politika

Ze samotného názvu můžeme odvodit význam tohoto slovního spojení. Jedná se o určité propojení politického vedení hospodářství. Odborné definice nalezneme v mnoha literárních dílech. Následující subkapitoly se věnují popisu hospodářské politiky, jejím cílům, které jsou seřazeny do pyramidy cílů a dále jsou vysvětleny v magickém čtyřúhelníku, a v neposlední řadě jsou zde obsaženy i nástroje hospodářské politiky jako jsou fiskální a monetární politika, které se využívají k dosažení těchto cílů.

2.1. Definice hospodářské politiky

Jak píšou Slaný a Žák: „*Hospodářská politika je obecně přístup státu k ekonomice své země. Zahrnuje činnosti, při kterých nositelé hospodářské politiky používají určitých nástrojů, aby ovlivnily ekonomický a sociální vývoj, přičemž se snaží dosáhnout určitých ekonomických cílů.*“² Je tedy souhrnem cílů, nástrojů, rozhodovacích procesů a opatření státu v jednotlivých oblastech ekonomické reality.³ Všeobecným cílem hospodářské politiky je udržení relativní rovnováhy na všech trzích, respektive tlumení jakýchkoliv pro ekonomiku nebezpečných výkyvů.⁴ Hospodářská politika představuje tedy vzájemné propojení ekonomiky a politiky.

Hospodářská politika má dvojí význam. Chápeme ji jako teorii a na druhou stranu se jedná o praktické ekonomické činnosti. Tyto dvě roviny hospodářské politiky se od sebe do značné míry liší.⁵

² SLANÝ, Antonín; Žák, Milan. *Hospodářská politika*. Praha : C.H. Beck, 1999. ISBN 80-7179-237-3.

³ KRÁLOVÁ, Irena. *Makroekonomie a hospodářská politika státu*. Praha: FORTUNA, 2010. ISBN 978-80-7373-062-8.

⁴ HŘEBÍK, František. *Obecná ekonomie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-467-1.

⁵ TICHÁ, Milena. *Ekonomické myšlení a hospodářská politika*. Metodický portál: Články [online]. 11. 12. 2013, [cit. 2021-11-17]. Dostupný z WWW: <https://clanky.rvp.cz/clanek/18039/EKONOMICKE-MYSLENI-A-HOSPODARSKA-POLITIKA.html>. ISSN 1802-4785.

2.2. Hospodářská politika jako vědní disciplína

Teorie hospodářské politiky vymezuje hospodářskou politiku jako vědní disciplínu a provádí vědeckou analýzu hospodářskopolitické činnosti. Podle Urbana analyzuje: „celkovou hospodářskopolitickou situaci „ve které dochází k jevům, s nimiž se praktická hospodářská politika musí vypořádat (např. růst cen, růst nezaměstnanosti, vznik deficitu státního rozpočtu, vznik deficitu platební bilance aj.) a předkládá hospodářskopolitickou terapii včetně nástrojů k tomu potřebných.“⁶ Obecně lze říci, že hospodářská politika jako teoretická disciplína pojednává o tom, jaké jsou hospodářskopolitické cíle, jakých prostředků lze využít k dosažení cílů, jak jsou tyto nástroje používány a také jakou mají úlohu nositelé hospodářské politiky.⁷

Teorie hospodářské politiky zahrnuje i širší sociálně ekonomické a politické prostředí a z toho důvodu se opírá o celou řadu poznatků přejatých z ostatních společenských věd jako jsou např. sociologie, politologie, právo, hospodářské dějiny atd.⁸

2.3. Hospodářská politika jako praktická činnost

Hospodářská politika jako praktická ekonomická činnost je realizována vládou, která má za úkol zavádět a rušit daně, sestavovat státní rozpočet, který působí na ekonomický vývoj země. Jsou zde prováděna konkrétní hospodářskopolitická opatření, které se dotýkají každodenního života lidí s ohledem na ekonomické, sociální, kulturní a historické podmínky. Tato hospodářskopolitická opatření jsou součástí ekonomického programu vlády, který je orientován na delší volební období.⁹

⁶ URBAN, Luděk a kol. *Hospodářská politika*. Praha : Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85865-01-7.

⁷ URBAN, Luděk a kol. *Hospodářská politika*. Praha : Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85865-01-7.

⁸ TICHÁ, Milena. *Ekonomické myšlení a hospodářská politika*. Metodický portál: Články [online]. 11. 12. 2013, [cit. 2021-11-17]. Dostupný z WWW: <https://clanky.rvp.cz/clanek/18039/EKONOMICKE-MYSLENI-A-HOSPODARSKA-POLITIKA.html>. ISSN 1802-4785.

⁹ URBAN, Luděk a kol. *Hospodářská politika*. Praha : Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85865-01-7.

2.4. Hospodářskopolitická koncepce

V hospodářské politice najdeme dvě základní hospodářskopolitické koncepce, které se v rámci formování této politiky nejvíce prosazují. Jedná se o liberální a intervencionistickou koncepci.

Liberální hospodářskopolitická koncepce je založena na přesvědčení, že koordinace aktivit prostřednictvím tržního mechanismu, řeší všechny hlavní ekonomické otázky (co, jak, pro koho vyrábět). Zásahy státu do ekonomiky jsou minimální, redukují se na nejnižší možnou míru. Mezi teorie, ze kterých vychází liberální hospodářská politika, řadíme:

- učení fyziokratů,
- klasický liberalismus,
- neoklasické teorie,
- monetarismus.¹⁰

Intervencionistická hospodářskopolitická koncepce se podle Klikové a Kotlána „shoduje s liberální v tom, že koordinace ekonomických aktivit prostřednictvím trhu je hlavním procesem, který v ekonomice probíhá, nicméně existuje mnoho oblastí, kde tento mechanismus selhává.“¹¹ Prostor pro hospodářskou politiku je zde na rozdíl od liberální koncepce mnohem širší. Soustřeďuje argumenty, proč má vláda do ekonomických procesů více zasahovat, proč a kde jsou její zásahy nutné. Stát by měl zasahovat tehdy, jedná-li se o veřejné statky, externality, udržení konkurence, životní rizika, přerozdělování důchodů a majetků a v neposlední řadě také o existenci nerovnovážných stavů.¹²

¹⁰ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

¹¹ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

¹² KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

Mezi teorie, ze kterých se formuje intervencionistická hospodářská politika, patří:

- učení merkantilistů,
- keynesiánství,
- teorie plánování.¹³

Tabulka č.1 - Porovnání monetarismu a keynesiánství

	Keynesiánství	Monetarismus
Koncepce	intervencionistická	liberální
Vznik	působení od 30. do 70. let 20. století	80. léta 20. století
Důvod vzniku	Světová hospodářská krize	vládní selhání
Role státu	prvořadá	co nejmenší zásahy
Cíle HP	plná a vysoká zaměstnanost, plynulý ekonomický růst	měnová stabilita
Nástroje HP	fiskální politika, regulování celkové poptávky prostřednictvím státních výdajů a daní	monetární politika, především regulace nabídky peněz
	HP je orientována dovnitř ekonomiky a dochází k růstu inflace	hlavním úkolem je dodržování stabilních pravidel: udržování konstantního množství peněz v oběhu a vyrovnaný státní rozpočet

Zdroj: vlastní zpracování dle KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

Jak uvádí Tichá: „*Praktická hospodářská politika, která vzniká na základě kompromisů mezi jejími nositeli, nemá nikdy podobu čisté hospodářskopolitické koncepce, více nebo méně se pouze přibližuje i intervencionistickému, či liberálnímu modelu.*“¹⁴ Mezi základní oblasti praktické hospodářské politiky patří makroekonomická a mikroekonomická oblast.

¹³ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

¹⁴ TICHÁ, Milena. *Ekonomické myšlení a hospodářská politika*. Metodický portál: Články [online]. 11. 12. 2013, [cit. 2021-11-17]. Dostupný z WWW: <https://clanky.rvp.cz/clanek/18039/EKONOMICKE-MYSLENI-A-HOSPODARSKA-POLITIKA.html>. ISSN 1802-4785.

2.5. Cíle makroekonomické hospodářské politiky

Cíle hospodářské politiky definuje každá vláda již ve svém vládním programu, neboť vláda dokáže korigovat vnitřní i vnější faktory ovlivňující hospodářskou politiku. Všeobecně lze říci, že cílem hospodářské politiky je zajištění ekonomicky optimálních podmínek pro potřeby dané společnosti. Do skupiny nositelů hospodářské politiky zahrnujeme soubor institucí, jak státních, tak i nestátních a také neformalizované skupiny, které hrají aktivní roli při tvorbě, realizaci a kontrole hospodářské politiky.¹⁵ Jak uvádí Šulc: „*soubor institucí, který se stal nositelem hospodářské politiky, se dlouhodobě formoval: většinou zdola a většinou metodou pokusů a omylů.*“¹⁶

Tyto instituce se třídí do několika segmentů:

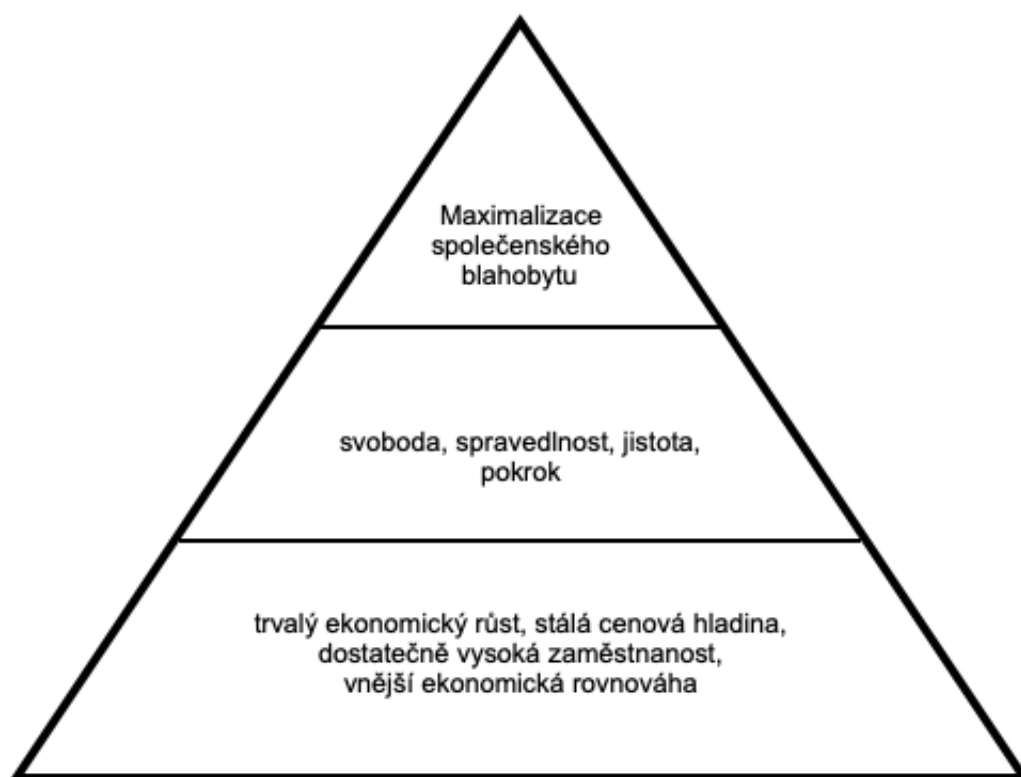
- zákonodárné instituce (parlament),
- vládní instituce (vláda, ministerstva či jiné státní instituce jako např. celní a daňové orgány, živnostenské úřady),
- emisní banka jako nositel měnové politiky,
- instituce vytvářející tržní prostředí a dohlížející na jeho kvalitu (protimonopolní úřady),
- soudní instituce, které zaručují vymahatelnost zákonem stanovených pravidel,
- instituce protivážných sil či nositele vlivu, které sice nepatří k formální organizace hospodářské politiky, ale přímo či nepřímo ji ovlivňují (odbory, organizace zaměstnavatelů, politické strany apod.).

¹⁵ ŽÁK, Milan a kolektiv autorů. *Velká ekonomická encyklopedie*. Linde, 2002. ISBN 80-7201-381-5.

¹⁶ ŠULC, Zdislav. *Hospodářská politika*. Praha: Consus, 1993. ISBN 80-901004-7-3.

Stát svými zásahy do ekonomiky sleduje určité plnění cílů, které jsou rozděleny podle důležitosti v tzv. hierarchii cílů hospodářské politiky konstruované do pyramidy. Tyto hlavní priority, o jejichž naplnění usiluje stát svou činností, aby dosáhl ekonomického růstu, je v první řadě maximalizace společenského blahobytu. Dále základní společenské hodnoty (svoboda, spravedlivost, nezávislost, jistota, demokracie) a v neposlední řadě tradiční ekonomické cíle, nebo jinak řečeno cíle hospodářské politiky.¹⁷

Obrázek č. 1- Hierarchie cílů hospodářské politiky

Zdroj: KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

Na prvním místě v pyramidě je maximalizace společenského blahobytu, jakožto nejčastější cíl hospodářských politik. Přestože se tento pojem nedá přesně

¹⁷ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

definovat, kvůli systému ve společnosti a různosti dílčích užtků jednotlivých členů společnosti, zůstává jako vrcholný cíl ekonomiky.¹⁸

Jako druhé v pořadí v pyramidě cílů hospodářské politiky jsou základní společenské hodnoty neboli obecné cíle. Do nich spadá svoboda, spravedlnost, jistota a pokrok. Jako další příklady společenských hodnot se uvádí: nezávislost, demokracie, racionalita, ochrana stabilního právního rámce a ochrana základních práv a svobod.

Závazné cíle pro praktickou hospodářskou politiku jsou tzv. tradiční cíle hospodářské politiky, které v pyramidě cílů hospodářské politiky najdeme nejnižší a ty se soustředí na udržování:

- vysoké úrovně a stabilního růstu reálného produktu (vysoká úroveň a tempo růstu HDP),
- vysoké zaměstnanosti, respektive nízkou míru nezaměstnanosti,
- stabilní, resp. mírně rostoucí cenové hladiny (udržování nízké míry inflace),
- relativně stabilní strukturu platební bilance (příliš nelišící se export od importu).¹⁹

Vyjadřujeme je pomocí těchto ukazatelů: HDP, inflace, nezaměstnanost a platební bilance.

2.1.1. HDP

Jedním z klíčových cílů tvůrců hospodářské politiky je stimulace celkové produkce v ekonomice, tedy makroekonomického výstupu (produktu). Celkový objem výstupu v ekonomice měříme prostřednictvím ukazatele HDP.²⁰ HDP je tedy

¹⁸ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

¹⁹ HŘEBÍK, František. *Obecná ekonomie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-467-1.

²⁰ VARADZIN, František, Vojtěch BECK a Jiří BEČICA. *Hospodářská politika*. Havířov: Vysoká škola sociálně správní, 2014. ISBN 987-80-87291-19-1.

veškerá finální produkce zboží a služeb vyrobenou v dané zemi za sledované období, a to výrobními faktory umístěnými v této zemi. Nezáleží na tom, kdo výrobní faktory vlastní, ale kde jsou umístěny. Z tohoto ukazatele lze vyčíst i životní úroveň obyvatelstva dané země.

Jak již bylo zmíněno, HDP je nejobsáhlejší měřítkem produkce statků a služeb v zemi. Je to součet peněžní hodnoty spotřeby (C), hrubých investic (I), vládních nákupů statků a služeb (G) a čistých vývozů (X) vyprodukovaných v zemi v průběhu jednoho roku.²¹

Vyjádřeno: $HDP = C + I + G + X$

HDP se využívá k mnoha účelům, nejdůležitější však je jeho využití jako měřítka celkové výkonnosti ekonomiky. Dále viz kapitola 3.1.3. Měření hospodářské výkonnosti.

K měření výkonnosti ekonomiky používáme také HNP – Hrubý národní produkt. Ten zahrnuje veškerou finální produkci vyrobenou kdekoli na světě za sledované období, avšak za pomoci domácích výrobních faktorů.²² Tedy vyjadřuje celkovou peněžní hodnotu toku zboží a služeb vytvořenou výrobními faktory ve vlastnictví subjektů národní ekonomiky (residenty) za dané období. Tento ukazatel je počítán na národním principu a započítávají se sem i produkty vyrobené v zahraničí výrobními faktory daného státu.²³

Tyto oba ukazatele mohou být uváděny jak v běžných cenách – nominální HDP, tak ve stálých cenách – reálný HDP.

Sleduje se i údaj meziročního tempa růstu HDP – tedy ekonomického růstu. Údaje o dlouhodobém ekonomickém růstu ukazují tendence a trendy, ke kterým v ekonomice dochází.

²¹ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

²² KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

²³ *Kondiční kurz z praktické hospodářské politiky*: Skripta: 5HP324 [online]. Praha: NHF VŠE, 2020 [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://khp.vse.cz/wp-content/uploads/page/320/Methodický-pokyn-5HP-324.pdf>

2.1.2. Inflace

Inflace je projev celkové nerovnováhy ekonomiky, jejímž znakem je trvalý vzestup cenové hladiny (neboli znehodnocení kupní síly peněz). Cenová hladina je vážený průměr cen zboží a služeb, která se měří pomocí indexu spotřebitelských cen. Opakem inflace je deflace, kdy cenová hladina klesá. Ekonomický cíl, který souvisí s udržováním stabilní cenové hladiny v ekonomice, se vyjadřuje pomocí ukazatele míry inflace. Cílem hospodářské politiky je tedy udržovat nízkou míru inflace, dlouhodobě udržitelnou.²⁴

Inflaci rozlišujeme na:

- mírná – do 10 %,
- pádivá – do 100 %,
- hyperinflace – nad 100 %.

Za přijatelnou míru inflace, tedy cenovou stabilitu, se dá považovat stav kolem 2–4 %.²⁵

Měření inflace probíhá pomocí těchto metod:

- Deflátor HDP: to je podíl HDP v cenách běžného roku a HDP v cenách minulého roku, vyjadřující změnu cenové hladiny oproti roku loňskému.
- PPI: je to index cen výrobců, většinou se specifikuje na různá odvětví např. pro průmyslové výrobce, stavební výrobce, zemědělské výrobce atd.
- CPI: znamená index spotřebitelských cen, který vyjadřuje cenovou hladinu jako průměrnou úroveň cen souboru výrobků a služeb, které jsou spotřebovány průměrnou domácností.²⁶

²⁴ VARADZIN, František, Vojtěch BECK a Jiří BEČICA. *Hospodářská politika*. Havířov: Vysoká škola sociálně správní, 2014. ISBN 987-80-87291-19-1.

²⁵ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

²⁶ *Kondiční kurz z praktické hospodářské politiky*: Skripta: 5HP324 [online]. Praha: NHF VŠE, 2020 [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://khp.vse.cz/wp-content/uploads/page/320/Methodický-pokyn-5HP-324.pdf>

Index spotřebitelských cen

Index spotřebitelských cen v sobě zahrnuje určitý výběr spotřebních statků, které jsou nejvíce spotřebovávány domácnostmi. „*Snaží se odrazit v co největší míře potřebu jednotlivých statků průměrnou domácností, na jejichž cenách lze určit posuny cenové hladiny.*“²⁷ Jedná se o hodnotu získanou na základě neměnného spotřebního koše. Ve spotřebním koši jsou jednotlivé položky rozděleny do dvanácti odvětví a dále každá položka zde má určitou váhu. Spotřební koš čítá 693 položek, jako jsou např. chléb, pivo, nájem apod.

Za hlavní makroekonomický nástroj pro porozumění inflace se uvádí Phillipsova křivka. Jak píše Hřebík: „*Phillipsova křivka vyjadřuje inverzivní vztah mezi mírou inflace a mírou nezaměstnanosti, která je v nepřímo úměrném vztahu k celkovému produktu.*“²⁸ Tedy čím menší nezaměstnanost, tím větší inflace. Jestliže je makroekonomickým cílem snížení růstu inflace, musíme brát na zřetel růst nezaměstnanosti (nastává zde možnost výběru mezi vysokou inflací a nízkou nezaměstnaností).²⁹ Je však nutné rozlišit délku sledovaného období.

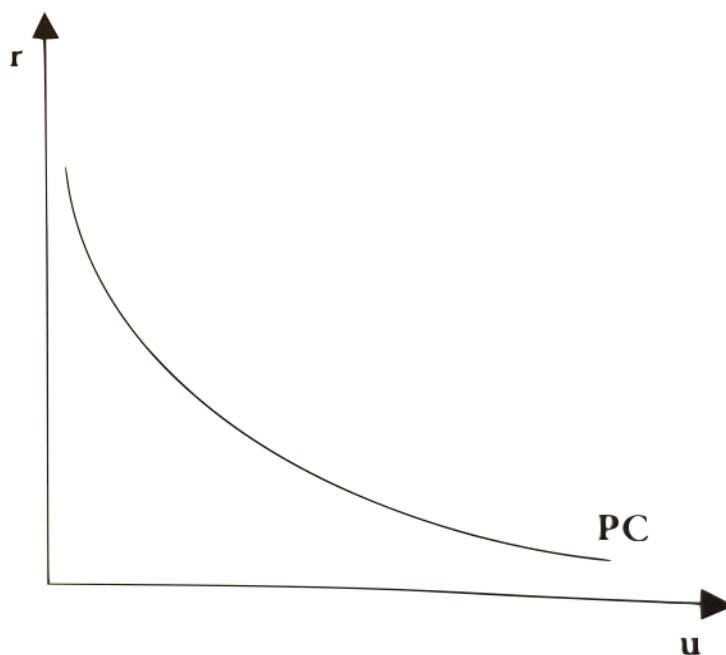
Krátkodobá Phillipsova křivka předpokládá, že je míra očekávané inflace konstantní, tedy nemění se. Posun krátkodobé Phillipsovy křivky nastane tehdy, zvýší – li se setrvačná míra inflace.

²⁷ HŘEBÍK, František. *Obecná ekonomie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-467-1.

²⁸ HŘEBÍK, František. *Obecná ekonomie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-467-1.

²⁹ *Vztah inflace a nezaměstnanosti* [online]. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:FI4F2Bs7hdkJ:https://elearning.tul.cz/mod/resource/view.php%3Fid%3D167945+&cd=4&hl=cs&ct=clnk&gl=cz&client=safari>

Obrázek č. 2 - Phillipsova křivka (PC) v krátkém období

Zdroj: HŘEBÍK, František. *Obecná ekonomie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-467-1.

Phillipsova křivka v dlouhodobém období je vertikální. Ustálí se v bodě přirozené míry nezaměstnanosti, a to je bod, který je průsečíkem křivky a horizontální osy. Platí, že pokud se sníží nezaměstnanost pod svou přirozenou míru, bude to mít za následek růst inflace. A pokud se sníží míra inflace, bude to mít za následek zvýšení nezaměstnanosti nad přirozenou míru.³⁰

Podle Hřebíka je: „*Nejlepším východiskem pro hospodářskou politiku z dlouhodobého pohledu udržovat míru nezaměstnanosti na její přirozené úrovni, neboť pokud by tak vláda či centrální banka nečinily, vystavovaly by ekonomiku nebezpečí důsledků inflační spirály.*“³¹

³⁰ HŘEBÍK, František. *Obecná ekonomie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-467-1.

³¹ HŘEBÍK, František. *Obecná ekonomie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-467-1.

2.1.3. Nezaměstnanost

Další z klíčových ekonomických cílů hospodářské politiky je dosahování nízké nezaměstnanosti. Nezaměstnanost představuje určitý stav v národním hospodářství, kde část pracovního potenciálu společnosti nenalézá uplatnění nebo dobrovolně o toto uplatnění neusiluje.³² Nezaměstnanost vyjadřujeme mírou nezaměstnanosti – to je procento nezaměstnaných lidí z celkového počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva (pracovní síly). Pracovní síla zahrnuje všechny zaměstnané a všechny nezaměstnané, kteří však práci aktivně hledají.³³ Měří se tedy pomocí míry nezaměstnanosti, která se vyjadřuje v procentech.

Rozlišujeme několik typů nezaměstnanosti:

- frikční – dobrovolná, vzniká v důsledku hledání nové práce,
- strukturální – vzniká zde nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po pracovnících,
- cyklická – nedostatečná poptávka po pracovní síle způsobená výkyvy danými fázemi hospodářského cyklu – tedy pokud je ekonomika v krizi, roste i počet nezaměstnaných,
- sezónní – ta je dána výkyvy podmíněné ročním obdobím.³⁴

Příčiny nezaměstnanosti:

- vyplácení podpor v nezaměstnanosti (zvyšuje dobrovolnou nezaměstnanost),
- neochota stěhovat se za práci, či dojíždět,
- neochota pracovat za nízké mzdy,
- neúplné informace o volných pracovních místech,

³² KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

³³ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

³⁴ HŘEBÍK, František. *Obecná ekonomie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-467-1.

- nedokonalý trh práce (nabídka se nepřizpůsobuje dostatečně rychle změnám poptávky).

2.1.4. Platební bilance

Nejdůležitějším cílem hospodářské politiky v oblasti vnějších vztahů je dosažení vyrovnané platební bilance či jejich dílčích částí. Platební bilance je statistický účetní záznam sestavený na principu podvojného účetnictví, který zachycuje finanční tok (veškeré ekonomické transakce) země se zahraničními zeměmi za určité časové období, zpravidla za kalendářní rok. Transakce se skládají z vývozů a dovozů statků a služeb, pohybu investičních zdrojů, darů a přesunů peněžních prostředků, případně zlata.³⁵

Do platební bilance vstupují veškeré finanční transakce mezi domácími subjekty na jedné straně a zahraničními subjekty na straně druhé (uskutečněných za určitý rok).

Obsahuje data o:

- množství zboží a služeb, které země dovezla a vyvezla,
- objemu zahraničních investic,
- množství vyvezených investic,
- změně dlužnice/věřitelské pozice ve vztahu k zahraničí,
- zvýšení či snížení devizových rezerv.

Platební bilance se člení horizontálně na:

- běžný účet,
- kapitálový účet,
- finanční účet.

³⁵ VARADZIN, František, Vojtěch BECK a Jiří BEČICA. *Hospodářská politika*. Havířov: Vysoká škola sociálně správní, 2014. ISBN 987-80-87291-19-1.

Vertikálně se pak člení na položky:

- kreditní,
- debetní.

Kreditní, které zachycují příjmy od zahraničních subjektů, jako jsou např. prodej domácích výrobků do zahraničí, platby cizinců (příliv peněz do ekonomiky, zlepšuje se platební bilance). A debetní položky, které zachycují platby zahraničním subjektům, jako jsou např. dovozy automobilů, dary zahraničním organizacím, jakákoliv finanční transakce občanů, podniků a institucí za zahraniční zboží a služby (odliv peněz z ekonomiky, zhoršuje se platební bilance).³⁶

Běžný účet se skládá z obchodní bilance, bilance služeb, bilance výnosů a bilance běžných převodů. Zaznamenává především vývozy a dovozy služeb, vývozy a dovozy výnosů z investovaného kapitálu např. úroky, dividendy, zisky. Dále obsahuje práci ve formě mezd a nekapitálové jednostranné transfery např. hospodářská pomoc, dědictví, výživné apod.

Kapitálový účet obsahuje bilanci kapitálových převodů. Zachycuje transfery kapitálové povahy jako jsou např. čerpání zdrojů z Evropské unie, převody patentů a autorských práv, prominutí dluhů atd.

Finanční účet zahrnuje přímé zahraniční investice, portfoliové investice a ostatní investice. Zaznamenává toky kapitálu z ekonomiky a do ekonomiky např. nákupy a prodeje cenných papírů, přijaté a poskytnuté půjčky. Jedná se především o export a import zahraničních investic.³⁷

³⁶ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

³⁷ *Úvod do teorie platební bilance* [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.financevpraxi.cz/makroekonomie-platebni-bilance>

Tyto čtyři ekonomické cíle se zobrazují do tzv. magického čtyřúhelníku hospodářských cílů. Toto hodnocení účinnosti hospodářské politiky je vyjádřením míry jejího úspěchu při plnění cílů.³⁸ Vrcholy magického čtyřúhelníku jsou standardně tvořeny následujícími makroekonomickými veličinami:

- meziroční tempo růstu reálného produktu = y (%),
- průměrná roční míra nezaměstnanosti = u (%),
- průměrná roční míra inflace = π (%),
- podíl salda běžného účtu platební bilance na nominálním produktu = b (%).³⁹

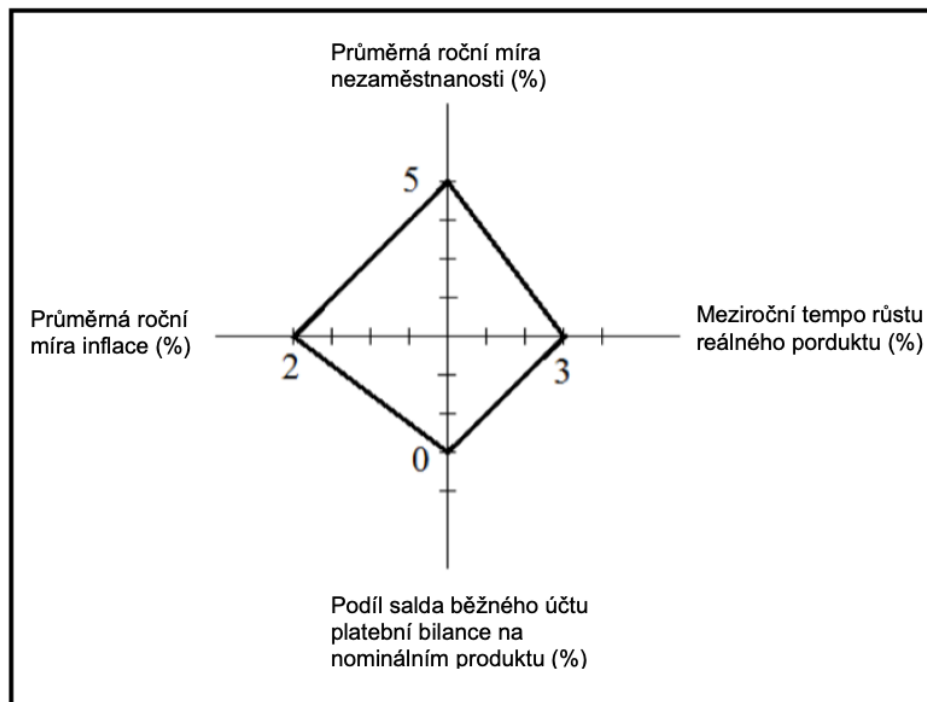
„Čím více se bude magický čtyřúhelník sledované země blížit magickému čtyřúhelníku optimálnímu, tím lze hospodářskou politiku považovat za úspěšnější a účinnější.“⁴⁰ Optimální magický čtyřúhelník obsahuje: tempo růstu reálného produktu na 3 %, míru nezaměstnanosti s 5 %, platební bilanci rovnu nule a průměrnou 2 % mírou inflace.

³⁸ VARADZIN, František, Vojtěch BECK a Jiří BEČICA. *Hospodářská politika*. Havířov: Vysoká škola sociálně správní, 2014. ISBN 987-80-87291-19-1.

³⁹ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁴⁰ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

Obrázek č.3 - Magický čtyřúhelník hospodářských cílů

Zdroj: vlastní zpracování dle KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

2.6. Cíle mikroekonomické hospodářské politiky

Mikroekonomická oblast praktické hospodářské politiky (politika doplňující makroekonomickou hospodářskou politiku) je zaměřena na zvyšování efektivity při alokaci zdrojů společnosti, spadá pod ni např. ochrana hospodářské soutěže, strukturální politika či sociální politika. Je bezprostředně ovlivňována politickou mocí.⁴¹

Základem mikroekonomického zaměření hospodářské politiky je působení na subjekty, které působí na jednotlivých trzích zboží a služeb, práce a kapitálu i přírodních zdrojů. Vychází z toho, že nejdůležitějším faktorem pro efektivní vývoj ekonomiky je dokonalé fungování trhů. Je to tedy politika, která se snaží chránit hospodářskou soutěž před rušivými vlivy z okolí. Politika ochrany hospodářské soutěže se snaží zajistit co nejdokonalejší podmínky pro jeho fungování. Vychází

⁴¹ *Kondiční kurz z praktické hospodářské politiky*: Skripta: 5HP324 [online]. Praha: NHF VŠE, 2020 [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://khp.vse.cz/wp-content/uploads/page/320/Methodický-pokyn-5HP-324.pdf>

z toho, že nejlepším možným řešením koordinace činností v ekonomice je vytvoření dokonale konkurenčního prostředí. Reálně se však tyto podmínky splnit nedají. Opakem dokonalého tržního prostředí je monopol. Ten je charakteristický především možností ovlivňovat ceny.⁴²

Jejím cílem je vliv na jednotlivé ekonomické subjekty. Mezi její hlavní cíle patří eliminace tržních selhání a změna distribuce příjmů, jejichž konečným cílem by mělo být zvýšení společenského blahobytu.⁴³

Jako nástroje pro ochranu hospodářské soutěže jsou zřizovány speciální kontrolní instituce, které mají za úkol:

- omezit obchodní praktiky firem, které na základě dohod poškozují konkurenční prostředí,
- zabránit zneužití dominantního prostředí postavení firmy na trhu,
- kontrolují fúze,
- působit proti metodám nekalé soutěže.

Tyto speciální kontrolní instituce jako jsou např. Česká národní banka, Ministerstvo financí ČR, Celní správa ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu, CzechInvest nebo Energetický regulační úřad jsou zřizovány státem.

Porušením hospodářské soutěže se v České republice zabývá Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, někdy také Antimonopolní úřad.⁴⁴

2.7. Nástroje hospodářské politiky

Každá vláda vlastní určité prostředky, kterými může ovlivňovat ekonomické aktivity v zemi. Těmito prostředky jsou tzv. nástroje hospodářské politiky. Jedná se o všechny ekonomické proměnné, kterými může vláda ovlivnit realizaci alespoň

⁴² VARADZIN, František, Vojtěch BECK a Jiří BEČICA. *Hospodářská politika*. Havířov: Vysoká škola sociálně správní, 2013. ISBN 978-80-87291-19-1.

⁴³ VARADZIN, František, Vojtěch BECK a Jiří BEČICA. *Hospodářská politika*. Havířov: Vysoká škola sociálně správní, 2013. ISBN 978-80-87291-19-1.

⁴⁴ VARADZIN, František, Vojtěch BECK a Jiří BEČICA. *Hospodářská politika*. Havířov: Vysoká škola sociálně správní, 2013. ISBN 978-80-87291-19-1.

jednoho z cílů hospodářské politiky. Při použití nástroje je nutná jejich posloupnost a kvantita.⁴⁵ Tyto nástroje můžeme rozdělit podle oblasti působení na:

- fiskální politiku,
- monetární politiku.

Popřípadě další politiky, jako jsou např. důchodová politika a vnější obchodní.

Vláda prostřednictvím těchto politik může předcházet nejnepříznivějším jevům doprovázejícím výkyvy hospodářského cyklu, nebo zvýšit míru růstu potencionálního výstupu.⁴⁶

2.7.1. Fiskální politika

Fiskální neboli rozpočtová politika je formou státní hospodářské politiky, která využívá veřejných financí k makroekonomické stabilizaci. Hlavními cíli této politiky jsou udržení vyváženého ekonomického růstu, stabilní cenové hladiny a nízké míry nezaměstnanosti. Za další cíl lze považovat např. tlumení výkyvu hospodářského cyklu. Za účelem dosažení těchto cílů využívá státní, popřípadě veřejný rozpočet. Funguje jako nástroj aktivního zasahování státu do hospodářství. Za hlavního nositele fiskální politiky je považována vláda, dále pak různá ministerstva, okresní úřady a orgány samosprávy.⁴⁷

Fiskální politika zastává v ekonomice tři funkce:

- **redistribuční:** cílem je zajištění spravedlivého přerozdělení důchodů ve společnosti,
- **alokační:** zajišťuje efektivní poskytování především veřejných statků veřejným sektorem,

⁴⁵ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

⁴⁶ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

⁴⁷ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

- **stabilizační:** jejím posláním je stabilizace hospodářského cyklu.⁴⁸

Nástroje fiskální politiky mají dvojí podobu. Jedná se o diskrétní (záměrná) opatření a automatické (vestavěné) stabilizátory.

Mezi diskrétní opatření lze zahrnout:

- veřejné práce a výdajové programy,
- změny v míře rychlosti odpisů,
- změny míry zdanění fyzických a právnických osob,
- výše sociálních dávek a sociálních transferů,
- změny ve výši výdajů na státní správu,
- změna ve struktuře vládních výdajů,
- změna daňových sazeb a zavedení nových daní,
- vytváření nových pracovních míst financovaných vládou.⁴⁹

Jedná se o jednorázová opatření, kterými se vláda snaží odstraňovat výkyvy ekonomiky. Zaměřuje se na realizaci akutních změn v národním hospodářství. Výhodou je pružnost a operativnost.⁵⁰

Mezi automatické stabilizátory lze zahrnout:

- princip progresivního zdanění příjmů,
- státní výkup zemědělských produktů,
- systém sociálních dávek a podpor v nezaměstnanosti,

⁴⁸ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁴⁹ *Kondiční kurz z praktické hospodářské politiky*: Skripta: 5HP324 [online]. Praha: NHF VŠE, 2020 [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://khp.vse.cz/wp-content/uploads/page/320/Methodický-pokyn-5HP-324.pdf>

⁵⁰ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

- subvence k cenám zemědělské produkce,
- princip pojištění v nezaměstnanosti a sociální transfery.⁵¹

Jedná se o dlouhodobá opatření, které pokud jsou jednou zavedeny, působí automaticky a nevyžadují žádné další zásahy státu.⁵²

Státní rozpočet

Státní rozpočet je finančním plánem hospodaření státu. Jeho definice je upravena v zákoně č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). *“Představuje finanční vztahy, které zabezpečují financování některých funkcí státu v rozpočtovém roce. K tomuto účelu státní rozpočet soustřeďuje rozpočtové příjmy.”*⁵³ Konečná podoba rozpočtu vychází z tzv. střednědobého výhledu (období dvou let), které následují po roce, na který je konkrétní rozpočet předkládán.

Zpracovávání střednědobého výhledu obsahuje očekávané příjmy a výdaje státního rozpočtu. Práci na jeho sestavení řídí ministerstvo v součinnosti se správci kapitol. V případě, pokud by střednědobý výhled očekával schodek státního rozpočtu, bude obsahovat i předpokládaný způsob jeho financování.

Vláda projedná návrh střednědobého výhledu a návrh státního rozpočtu současně. Schválený střednědobý výhled i návrh zákona o státním rozpočtu jsou současně předkládány vládou na vědomí Poslanecké sněmovně.⁵⁴

⁵¹ *Kondiční kurz z praktické hospodářské politiky*. Skripta: 5HP324 [online]. Praha: NHF VŠE, 2020 [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://khp.vse.cz/wp-content/uploads/page/320/Methodický-pokyn-5HP-324.pdf>

⁵² KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁵³ § 5 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v posledním znění.

⁵⁴ § 4 a § 5 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v posledním znění.

Příjmy státního rozpočtu

Příjmová strana státního rozpočtu představuje souhrn plánovaných a očekávaných příjmů. Příjmy tvoří daně, sociální pojištění, evropské fondy, cla, správní a soudní poplatky, pokuty, dary a další.

Výdaje státního rozpočtu

Výdajová strana státního rozpočtu se týká různých oblastí, popisuje rozdělení výdajů do různých aktivit státu jako jsou např. dávky na sociální zabezpečení, státní příspěvky, výdaje na aktivní politiky zaměstnanosti, armádu, zahraniční pomoc, platy zaměstnanců veřejného sektoru, dotace, peněžní dary poskytnuté do zahraničí a další.

Příjmy a výdaje se rozdělují do jednotlivých kapitol, které vyjadřují okruh působnosti a odpovědnosti ústředních orgánů státní správy (sem patří úřady, ministerstva).⁵⁵

Funkce státního rozpočtu

Státní rozpočet má tři hlavní funkce: alokační, redistribuční a stabilizační.

- Alokační funkce – zastává funkci rozdělování peněz do veřejných statků, aby stát mohl plnit své povinnosti např. v oblasti školství, policie, armády apod.
- Redistribuční funkce – neboli přerozdělovací, přerozděluje prostředky mezi občany, aby se zmenšovaly nerovnosti ve společnosti.
- Stabilizační funkce – zajišťuje stabilní vývoj ekonomiky nastavením příjmů a výdajů.

Druhy

Jednotlivé stavy státního rozpočtu vždy reagují na určitou ekonomickou situaci a vycházejí z hospodářské politiky státu. Rozpočet může být vyrovnaný, schodkový nebo přebytkový.

⁵⁵ *Informační centrum vlády: Rozpočet* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://icv.vlada.cz/scripts/modules/advice/detail.php?id=646>

- Vyrovnaný – nastává, když jsou příjmy rovny výdajům.
- Schodkový - (neboli deficitní) se vytvoří, pokud jsou příjmy nižší, než výdaje. Má za následek zadlužení.
- Přebytkový – vzniká, pokud příjmy převyšují výdaje. Je to ideální typ rozpočtu, protože se hospodáří s přebytkem a umožňuje se tak vytváření finanční rezervy.⁵⁶

Vytěšňovací efekt

Vytěšňovací efekt se týká krytí rozpočtového deficitu formou dluhu. Může vznikat, pokud si vláda půjčí u ekonomických subjektů (domácích), kdy tedy nevzniká vnější zadlužení země, ale může docházet k odčerpání nabídky peněz právě ze soukromé části ekonomiky. Vytěšňovací efekt znamená: „že vládní výdaje (jejichž nárůst způsobil deficit státního rozpočtu) vytěsní soukromé výdaje firem a domácností.“ Zvýšení vládních výdajů tak může vést k částečnému vytěsnění, úplnému vytěsnění nebo k přetěsnění.⁵⁷

Informační centrum vlády uvádí, že státní rozpočet ČR je od roku 1996 trvale deficitní.

2.7.2. Monetární politika

Monetární politika je součástí a nástrojem hospodářské politiky. Je souhrnem opatření a zásad, které mají prostřednictvím měnových nástrojů prosazovat plnění měnových cílů, tedy ovlivňuje ekonomiku pomocí regulování nabídky peněz. „Klíčovým cílem monetární politiky je snižování a stabilizace inflace, popř. stabilizace devizového kurzu.“⁵⁸

⁵⁶ *Státní rozpočet* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/podpora/slovník/vyrazy-zacinajici-na-s/statni-rozpocet>

⁵⁷ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁵⁸ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

Cíle české monetární politiky jsou uvedeny v Ústavě ČR a v zákoně o České národní bance. *“Hlavním cílem činnosti České národní banky je péče o cenovou stabilitu. Česká národní banka dále pečuje o finanční stabilitu a o bezpečné fungování finančního systému v České republice. Pokud tím není dotčen její hlavní cíl, Česká národní banka podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu.”*⁵⁹

Nositelem měnové politiky je centrální banka, tato kompetence je jí svěřena taktéž zákonem č. 6/1993 Sb. o České národní bance a má za úkol zejména zabezpečovat stabilitu české měny.

Funkce centrální banky:

- emise hotových peněz,
- devizová činnost,
- regulace a dohled nad fungováním finančního systému,
- být bankou bank,
- být bankou státu,
- zastupovat stát v mezinárodních organizacích,
- provádět monetární politiku.⁶⁰

Nástroje monetární politiky

K plnění stanovených cílů užívá centrální banka různých monetárních nástrojů. Nástroje se člení na přímé a nepřímé.

Přímé nástroje jsou selektivní a adresné, ve vyspělých ekonomikách bývají používány pouze přechodně nebo vůbec. Jsou ale velice účinné, obchodní banky je nemůžou nijak obejít. Centrální banka tak může ovlivnit monetární bázi

⁵⁹ §2 zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v posledním znění.

⁶⁰ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

a peněžní zásobu. Většinou se však využívají k zajištění stability bankovního sektoru. Mezi přímé nástroje patří:

- pravidla likvidity (pro zajištění stability jednotlivých bank, stanoví centrální banka závazné struktury aktiv a pasiv jednotlivým obchodním bankám),
- úrokové limity (pomocí nichž se snaží centrální banka regulovat velikost úspor v ekonomice, velikost poskytovaných úvěrů a poptávku po penězích především formou stanovení minimální sazby z úvěrů a minimální nebo maximální sazby z vkladů),
- úvěrové limity (jedná se o absolutní limity, při kterých se stanoví maximální objem úvěrů poskytovaných klientům od obchodních bank a relativní limity, u kterých je dán objem úvěrů poskytovaných obchodním bankám od bank centrálních),
- povinné vklady (znamenaají povinnost některým subjektům vést své účty u centrální banky, např. účty státního rozpočtu),
- doporučení, výzvy, dohody (jimi se banky řídí, jsou řazeny od ústně učiněných přání, přes výraznější výzvy, až po závazné písemné dohody).⁶¹

Nepřímé nástroje mají v tržní ekonomice plošnou působnost a podmínky jsou zde pro všechny subjekty v bankovním sektoru stejné. Mezi nepřímé nástroje spadají:

- operace na volném trhu (patří mezi nejčastěji používané nástroje, kdy se jedná o nákup či prodej cenných papírů),
- diskontní nástroje (kdy centrální banka poskytuje diskontní, reeskontní nebo lombardní úvěr obchodním bankám),
- povinné minimální rezervy (cílem tohoto nástroje je ovlivnit peněžní zásobu, centrální banka stanoví míru povinných minimálních rezerv - tzn. určité procento vkladů domácích subjektů u obchodních bank, kdy obchodní banky jsou následně nuceny určitou část vkladů ukládat u centrální banky),

⁶¹ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

- kurzové intervence (přímé intervence, kdy centrální banka nakupuje nebo prodává zahraniční nebo domácí měny na devizových trzích a nepřímé intervence, kdy se jedná o změnu úrokových sazeb v ekonomice a dojde k přílivu krátkodobého zahraničního kapitálu).⁶²

2.7.3. Další typy hospodářské politiky

Hospodářská politika obsahuje i další druhy politik, které se zabírají dílčími částmi v ekonomice. Jsou to např. strukturální politika, regionální politika nebo politika životního prostředí.

Strukturální politika

Strukturální politika je jedna ze základních politik, kterou stát působí na ekonomiku své země. Lze ji definovat jako: „*souhrn hospodářskopolitických nástrojů a opatření, které diferencovaně ovlivňují chování jednotlivých ekonomických subjektů, případně odvětví a sektorů.*“⁶³

Nástrojů strukturální politiky je celá řada a používají se podle toho, čeho se chce pomocí nich dosáhnout (např. snadnější přístup k úvěrům, dotace, daňová zvýhodnění, vývozní a dovozní kvóty, regulace cen, ochranná cla, státní zakázky apod.).

Nástroje se používají pro:

- podporu inovačního procesu,
- odvětvová opatření (podpora při adaptaci firem),
- podporu exportu,
- podporu malých a středních podniků,
- podporu při změně, resp. zvyšování kvalifikace pracovní síly,
- podporu podnikání ve vybraných regionech,

⁶² KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁶³ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

- podporu podnikání v zemědělství (zemědělská politika),
- podporu průmyslové a dopravní politiky.

Strukturální politika je tvořena třemi základními typy:

- akcelerační strukturální politika – zaměřuje se hlavně na zrychlení inovačního procesu pomocí finanční podpory,
- decelerační strukturální politika – zaměřuje se na pomoc úspěšným firmám, které se vyskytly v dočasných potížích,
- neutrální strukturální politika – tento typ politiky usiluje o zdokonalení tržního prostředí a o jeho kultivaci.

V ČR gestorem strukturální politiky jsou vláda, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo financí.⁶⁴

Regionální politika

Pro regionální politiku existuje řada definic. Regionální politiku se poměrně jednoduše a výstižně může formulovat jako: „*soubor opatření a nástrojů, pomocí kterých má dojít ke zmírnění nebo odstranění rozdílů v ekonomickém rozvoji dílčích regionů.*“⁶⁵ Rozeznávají se dvě pojetí regionální politiky:

- tradiční regionální politika – převládala do 2. pol. 20. století a vyznačovala se hlavně meziregionálním přerozdělováním, orientací na kapitál a suroviny a centralizací organizačních forem,
- současná regionální politika – začala převládat od pol. 70. let, díky strukturální změnám v ekonomice došlo k rozvoji a prohloubení regionální samosprávy, dochází k rychlejšímu geografickému pohybu regionálních problémů, ke vzniku euroregionů.

⁶⁴ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁶⁵ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

Mezi motivy existence regionální politiky patří:

- ekonomické faktory,
- politické faktory,
- ekologické faktory,
- sociální faktory.

Nástroje regionální politiky rozdělujeme na makroekonomické a mikroekonomické.

Makroekonomické nástroje:

- nástroje fiskální politiky,
- nástroje monetární politiky,
- nástroje vnější hospodářské politiky.

Mikroekonomické nástroje:

- nástroje realokace pracovních sil,
- nástroje realokace kapitálu.

V ČR gestorem regionální politiky je Ministerstvo pro místní rozvoj a základním nástrojem je Strategie regionálního rozvoje ČR pro 2014-2020. Na úrovni EU je cílem regionální politiky podpora tvorby pracovních míst, konkurenceschopnost firem, hospodářský růst, udržitelný rozvoj a zlepšení kvality života občanů.⁶⁶

Politika ochrany životního prostředí

Ochrana životního prostředí je důležitá pro uchování kvality života současných a budoucích generací. Při řešení problémů znečištění životního prostředí je možné se obracet na etiku a hodnotové orientace znečišťovatelů, působit na ně. Lze je řešit dvěma způsoby:

- regulací ze strany státu,
- interakcí mezi znečišťovateli a poškozenými.

⁶⁶ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

Nástroje na ochranu životního prostředí lze vymezit podle tří typů subjektů (poškozovatelé a znečišťovatelé, poškození, stát) na:

- donucovací nástroje,
- tržně orientované nástroje.

Gestorem ekologické politiky je Ministerstvo životního prostředí. Stav životního prostředí v ČR je sledován a hodnocen pomocí statistických zpráv. Základním strategickým dokumentem v oblasti environmentální politiky je Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016-2025. Státní politika životního prostředí je zaměřena na:

- ochranu a udržitelné využívání zdrojů,
- ochranu klimatu a zlepšení kvality ovzduší,
- ochranu přírody a krajiny,
- bezpečné prostředí.⁶⁷

⁶⁷ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

3. Uplatňování hospodářské politiky ve vztahu k ekonomickému růstu

Tato kapitola se zabývá popisem jednotlivých koncepčních přístupů, které by se měli zohlednit při uplatňování hospodářské politiky. Jedná se především o stabilizační a prorůstovou politiku, dále poptávkově nebo nabídkově orientovaná hospodářská politika a na závěr popis makroekonomické vs. mikroekonomické hospodářské politiky.

3.1. Stabilizační a prorůstová politika

Existují dva základní přístupy k ekonomické realitě a hospodářskému vývoji, které by se měly zohlednit při uplatňování hospodářské politiky. Hovoříme o hospodářském cyklu a dlouhodobém ekonomickém růstu.⁶⁸

Hospodářský cyklus vyjadřuje oscilace, ke které v ekonomice dochází, a lze ji ovlivnit pomocí nástrojů stabilizační politiky. Ekonomika se při optimálním fungování vyvíjí a případné drobné odchylky řeší tržní mechanismus působením pružnosti cen. Díky těmto nedokonalostem tržního mechanismu či externím šokům může docházet k závažnějším výkyvům. Stabilizační politika reaguje na tyto cyklické nebo strukturální výkyvy a externí šoky přicházející mimo prostředí domácí ekonomiky pomocí monetární a fiskální politiky. Stabilizační politika je tak založena na stabilitě cenové hladiny, vysoké míře zaměstnanosti a rovnováze zahraničního obchodu.⁶⁹

K udržování makroekonomické stability může být použita řada dalších dílčích politik, které se rozlišují podle nástrojů. Např. již zmíněná fiskální politika, která je uskutečňována pomocí veřejných rozpočtů. Také další výše zmíněná měnová politika centrální banky, která stimuluje agregátní poptávku. Spočívá v ovlivňování množství peněz v ekonomice, úrokové sazby a podnikatelské aktivity. Vláda může využít i obchodní politiku, která pomocí cla, kvót a jiných nástrojů přispívá

⁶⁸ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁶⁹ VARADŽIN, František, Vojtěch BECK a Jiří BEČICA. *Hospodářská politika*. Havířov: Vysoká škola sociálně správní, 2013. ISBN 978-80-87291-19-1.

k rozšíření domácí výroby podporou exportu nebo omezením importu. Důchodová politika, regulující ceny a mzdy může působit protiinflačně. A také regulace měnových kursů, která je dalším významným nástrojem ovlivňování domácí ekonomické aktivity, cen i vnější ekonomické pozice.⁷⁰

Pokud hovoříme o dlouhodobém ekonomickém růstu, jedná se o vyjádření dlouhodobého trendu vývoje ekonomiky, a ten lze ovlivnit pomocí nástrojů prorůstové politiky.⁷¹ Opatření prorůstové politiky jsou orientovány na podporu ekonomického růstu. Jedná se o politiku stimulující zapojení výrobních faktorů, podporující technologický rozvoj včetně investic do lidského kapitálu a investic do infrastruktury a je jednou ze základních forem ovlivňování ekonomiky.⁷² Na prorůstovou politiku lze nahlížet z několika směrů. Jde o stimulaci úspor a podporu jejich přeměny na investice a tím se stabilizuje bankovní sektor. Dále jde o vytváření výhodných podmínek pro investory, které vedou k stimulovanému přílivu přímých zahraničních investic. Nemálo důležitá je podpora zvyšování lidského kapitálu prostřednictvím investic do vzdělávání, školství, vědy, výzkumu a konverze získaných znalostí do inovací.⁷³

Varadzin uvádí: *“Užití stabilizační či prorůstové politiky je tak spjata s určitým stavem ekonomiky.”*⁷⁴

3.1.1. Hospodářský cyklus

Jak napsali Paul A. Samuelson a William D. Nordhaus: *„Hospodářský cyklus představuje výkyvy ve výstupu, příjmech a zaměstnanosti, které postihují celou ekonomiku a obvykle trvají něco mezi dvěma a deseti lety. Pro tyto výkyvy je*

⁷⁰HELÍSEK, Mojmir. *Makroekonomie základní kurs*. 2. vydání. Slaný: Melandrium, 2002. ISBN 80-86175-26-X.

⁷¹KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

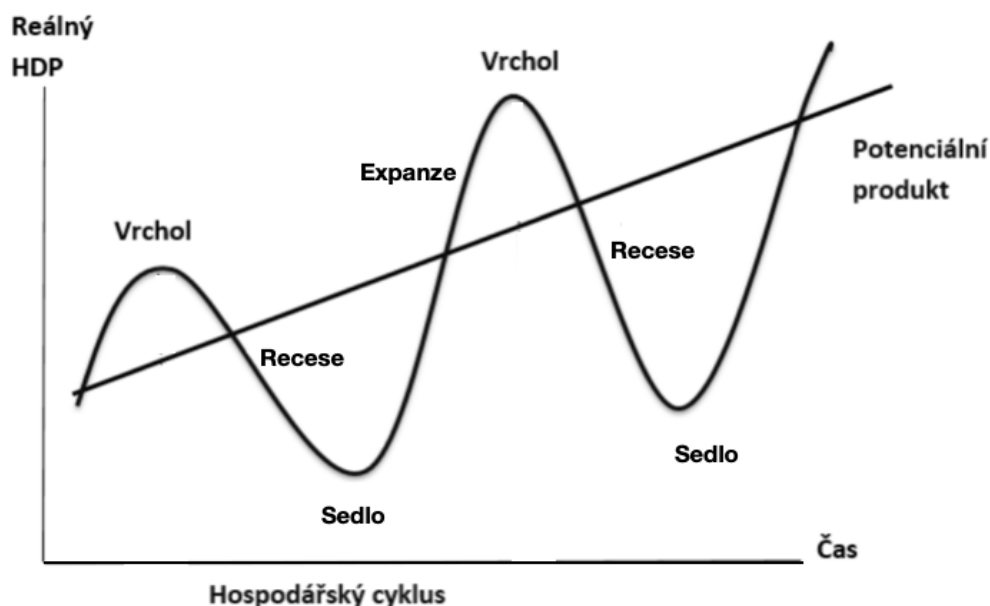
⁷²HELÍSEK, Mojmir. *Makroekonomie základní kurs*. 2. vydání. Slaný: Melandrium, 2002. ISBN 80-86175-26-X.

⁷³KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

⁷⁴VARADZIN, František, Vojtěch BECK a Jiří BEČICA. *Hospodářská politika*. Havířov: Vysoká škola sociálně správní, 2013. ISBN 978-80-87291-19-1.

charakteristická ekonomická expanze nebo útlum ve většině sektorů ekonomiky najednou.⁷⁵

Obrázek č. 4 - Hospodářský cyklus

Zdroj: Vlastní zpracování dle HOLMAN, Robert. Makroekonomie. 2. vydání. C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7179-861-3.

Fáze hospodářského cyklu

Hospodářský cyklus má čtyři fáze. Dvě hlavní fáze jsou recese a expanze.

- Recese – je klesající fáze hospodářského cyklu, kdy ekonomická aktivita dosahuje minima, klesá reálné HDP, produkce, mzdy a zisky, a naopak roste nezaměstnanost. V ekonomice panuje hluboká nerovnováha. Pokud je rozsah a délka trvání recese opravdu velká, jedná se o ekonomickou depresi.⁷⁶

⁷⁵ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

⁷⁶ *Hospodářský cyklus* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/slovník/hospodarsky-cyklus>

- Expanze – krize je překonána a v ekonomice se prosazují rovnovážné tendence, v ekonomice nastává období růstu reálného HDP, stoupá výroba, zisky i mzdy. Naopak zase klesá nezaměstnanost.⁷⁷

Další dvě fáze jsou vrcholy a sedla. Vrcholy a sedla představují body obratu cyklu. Když se ekonomika nachází na vrcholu, znamená to, že reálný produkt dosáhl maxima, rostou mzdy i ceny. Pokud se nachází v bodě sedla, ekonomika se snaží o dosažení expanze, je to obnovovací funkce ekonomiky.⁷⁸

Potenciálním produktem se rozumí „ideální“ výše produktu vyrobeného při optimálním využití výrobních faktorů. Může jít o jakýsi plán, trend. Reálný produkt je skutečně vyrobený produkt v dané ekonomice, který se pohybuje na, pod, nebo nad úrovní potenciálního produktu v daném časovém období. Podle dvou a více po sobě jdoucích hodnotách reálného cyklu se určuje konkrétní fáze hospodářského cyklu.⁷⁹ Jak lze z obrázku č. 4 vidět, hospodářský cyklus je tedy kolísání reálného produktu kolem potenciálního produktu.

Délka hospodářského cyklu

Hospodářské cykly mohou mít v čase různou délku. Dělíme je tedy podle času, kdy se za jeden cyklus (období), uskuteční všechny čtyři fáze.

Jsou rozlišovány na:

- krátkodobé cykly – trvají 3 až 5 let jedná se o kolísání reálného produktu, toto kolísání je způsobeno výkyvy v zásobách a v rozpracované výrobě,
- střednědobé cykly – trvají 7 až 11 let tyto cykly jsou způsobovány faktory, které mají dlouhodobější vliv na produkci, např. investice do strojů a zařízení,

⁷⁷ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

⁷⁸ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

⁷⁹ HOLMAN, Robert. *Makroekonomie*. 2. vydání. C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7179-861-3.

- dlouhodobé cykly – dlouhodobé se změnami ve výrobních technologiích, s monetárními jevy a s politickými událostmi.⁸⁰

Jak píše Vratislav Izák: „Významným se v posledních letech stala stimulace hospodářského cyklu. Ukazuje se, že zpravidla rok či dva po volbách jsou politici pro přísný režim v národním hospodářství. V důsledku toho se zvýší nezaměstnanost, a tím se sníží tlaky inflace. Jakmile se blíží volby, politici si uvědomují nutnost stimulace rozvoje ekonomiky snížením daní, zvýšením vládních výdajů a stanovením nízkých úrokových měr. Občan, který jde k volbám má v paměti konjunkturu a zapomněl na předchozí recesi.“⁸¹

Příčiny hospodářského cyklu

Teorie o vzniku hospodářských cyklů lze rozdělit na dvě kategorie:

- vnější teorie – má příčiny, které se objevují vně ekonomiky. Faktory těchto příčin mohou být např. vědecké objevy, války, revoluce, migrace, technologické inovace, nebo také změny počasí,
- vnitřní teorie – má příčiny uvnitř samotné ekonomiky. Faktory těchto příčin mohou být např. malá spotřeba, nadměrné investice a množství peněz v ekonomice.⁸²

3.1.2. Ekonomický růst

Ekonomický růst představuje zvyšování potenciálního HDP země (potenciální produkt znamená, že se zapojí všechny výrobní faktory v dané ekonomice), neboli národního výstupu. Ekonomický růst nastává tehdy, jestliže se hranice produkčních možností země posouvá směrem dále od počátku.

⁸⁰ *Teorie hospodářského cyklu* [online]. 2017 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Teorie_hospodarskeho_cyklu

⁸¹ *Teorie hospodářského cyklu* [online]. 2017 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Teorie_hospodarskeho_cyklu

⁸² SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

S ekonomickým růstem úzce souvisí růst výstupu na osobu, který určuje míru růstu životní úrovně. Růst výstupu na osobu je důležitým cílem vlády, protože je spojen s rostoucími průměrnými příjmy a rostoucí životní úrovní.⁸³

Při sledování růstu produktu je třeba rozlišovat, jestli se jedná o:

- krátkodobé zvýšení, které po určité době vystřídá pokles produktu,
- nebo jde o dlouhodobý trend, který se obvykle spojuje s plynulým zvyšováním produkčních možností ekonomiky.

V prvním případě se jedná o růst skutečného produktu ve smyslu jeho cyklického kolísání. V druhém případě jde o dlouhodobý růst potenciálního produktu neboli ten žádoucí ekonomický růst.⁸⁴

Existují faktory, které přispívají k ekonomickému růstu, a jsou stěžejní jak pro bohaté, tak pro chudé země. Tyto faktory dělíme podle:

- reálného vlivu,
- produktivity.

Zdroje růstu, které působí na potenciální produkt a patří do tzv. reálných vlivů jsou výrobní faktory. Které se dělí na:

- 1) práci – ta zvýší potenciální produkt tím, že se zvýší počet pracovníků, nebo se zvýší počet odpracovaných hodin,
- 2) kapitál – obsahuje stroje a budovy,
- 3) přírodní zdroje – půda, suroviny.⁸⁵

Pokud se zvyšuje množství výrobních faktorů, jedná se o extenzivní růst.

Produktivita, jako další zdroj růstu, působí na zvýšení potenciálního produktu tím, že se posílí lidský kapitál (zkušenosti pracovníků, dovednosti, vzdělání, školení...)

⁸³ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

⁸⁴ HELÍSEK, Mojmir. *Makroekonomie základní kurs*. 2. vydání. Slaný: Melandrium, 2002. ISBN 80-86175-26-X.

⁸⁵ HELÍSEK, Mojmir. *Makroekonomie základní kurs*. 2. vydání. Slaný: Melandrium, 2002. ISBN 80-86175-26-X.

a technologie (modernizace, vyšší technologie je nápomocná k rychlejšímu a snadnějšímu dosažení vyššího potenciálního produktu).

Pokud se zvyšuje produktivita, jedná se o intenzivní růst.

Faktory a zdroje dlouhodobého ekonomického růstu

Dlouhodobý ekonomický růst ovlivňuje celá řada faktorů, a to jak pozitivně, tak i negativně. Mezi faktory ovlivňující pozitivně dlouhodobý růst ekonomiky řadíme míru úspor, investic, akumulaci kapitálu, pracovní sílu, technický pokrok, lidský kapitál, občanskou svobodu, politický režim, fungování institucí, míru otevřenosti ekonomiky, očekávanou délku života a rozvoj finančních trhů.

K ekonomickému růstu dochází vlivem výše uvedených faktorů tím, že dochází k růstu míry úspor v souvislosti s růstem investic a tím roste akumulace kapitálu. Růst pracovní síly má za důsledek zvýšení kapacity ekonomiky, růst technického pokroku ovlivňuje růst produktivity výrobních faktorů. Další ovlivňující faktor je lidský kapitál. Jeho zvýšení, především znalostí a dovedností, má za důsledek lepší využití stávajícího fyzického kapitálu a zvýšení produktivity práce. V zemích, kde se často nemění vlády, kde není omezována lidská svoboda, kde jsou otevřenější ekonomiky, využívají dělbu práce, specializaci a mezinárodní transfér technologií, dochází také k vyššímu ekonomickému růstu. Nermalou měrou k dlouhodobému růstu ekonomiky přispívají vyšší investice do zdravotnictví, vytváření dobrých pracovních podmínek apod. Poslední faktor ovlivňující růst je rozvoj finančních trhů, který vede k lepší alokaci zdrojů.

Mezi faktory ovlivňující negativně dlouhodobý růst ekonomiky řadíme hospodářské cykly, inflaci, variabilitu inflace, vládní spotřebu.⁸⁶

⁸⁶ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

Trvale udržitelný rozvoj

Ekonomický růst je často předmětem kritiky. Obavy z perspektivy růstu byly výrazně reprezentovány na počátku 70. let 20. století v rámci tzv. Římského klubu.⁸⁷

Tam bylo upozorňováno na limity růstu (nedostatek surovin a paliv, vyčerpanost půdy, neschopnost přírody absorbovat znečištění, pokračující růst obyvatelstva apod.)

Na základě analýz limitu růstu vznikla koncepce trvale udržitelného rozvoje, podle které má výroba zajišťovat současné potřeby tak, aby nedošlo k omezení uspokojování potřeb budoucích generací. V této koncepci nejde o nulový růst, ale je preferováno udržení ekosystému na Zemi před expanzí výroby ekonomických statků.

Pod pojmem „udržitelnost“ je myšlen takový ekonomický růst, který je založen na kvalitativních zdrojích a nepoškozuje širší přírodní a společenské souvislosti do budoucna⁸⁸

Největší důraz je kladen na přírodní zdroje. Udržitelný rozvoj ve vztahu k nim je určen především postupem, kdy:

- v případě obnovitelných zdrojů, jako jsou lesy apod. se čerpá jen tolik, aby byla udržovaná regenerační schopnost takového zdroje a jeho další vývoj,
- v případě neobnovitelného zdroje je nutné jeho neobnovitelnou spotřebu (konečnou) nahrazovat technologiemi, kdy se tato surovina stává nadbytečnou.⁸⁹

Samozřejmostí je, že při výrobě a zapojení technologií vzniká znečištění a produkují se odpady s vlivem nejen na bezprostřední životní okolí, ale také

⁸⁷ mezinárodní nevládní organizace vědců nejrůznějších oborů, představitelů tzv. velkého průmyslu a veřejných činitelů, kteří se zabývají analýzou a prognózou významných sociálních, ekonomických, politických a ekologických problémů současné etapy vývoje lidské společnosti, zejména tzv. globálních problémů

⁸⁸ *Green growth and sustainable development* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/greengrowth/>

⁸⁹ *Ekonomický růst* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:X87JONRa7X4J:https://is.vsh.cz/el/vsh/zima2011/EK013/6_makro.doc+&cd=4&hl=cs&ct=clnk&gl=cz&client=safari

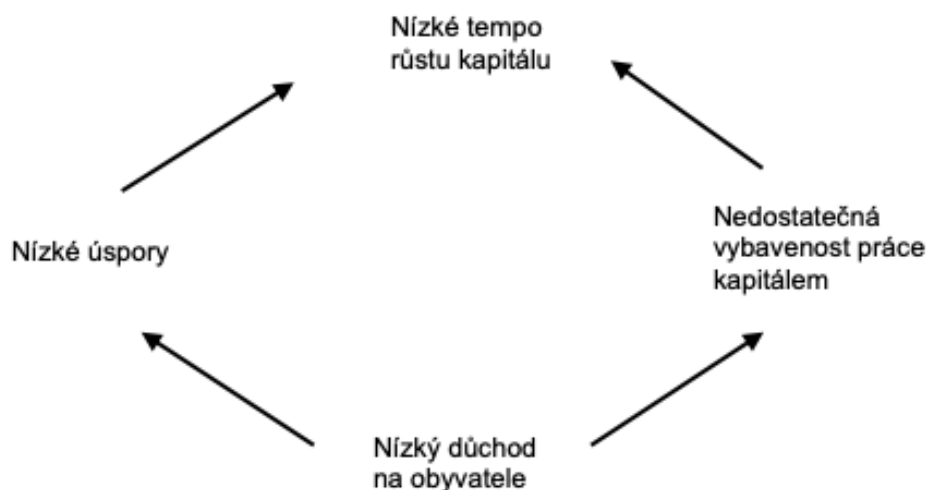
například na globální oteplování a klimatické změny. Udržitelnost znamená, aby se produkce takových záporných externalit dostala na úroveň, kdy je může sama příroda likvidovat nebo alespoň výrazně redukovat.⁹⁰

Problémy ekonomického růstu

Prosazení ekonomického růstu v řadě hospodářsky méně vyspělých zemí naráží na tzv. bariéry ekonomického růstu. Co zapříčiní, že se ekonomický růst zastaví? Za základní bariéru ekonomického růstu bývá považována nedostatečná zásoba kapitálových statků, protože k rozšíření kapitálu chybí tvorba úspor. Úspory nejsou kumulovány, protože často dochází k jejich úniku (např. přesun do zahraničí) Úspory se také netvoří proto, protože jsou nízké důchody na úrovni životního minima.

Toto jsou základní souvislosti tzv. bludného kruhu nerozvinutosti. Problematiku vývoje a nerozvinutosti ekonomické úrovně charakterizoval již Helísek Mojmir prostřednictvím následujícího schématu jako logicky podmíněný kruh souvislostí.⁹¹

Obrázek 5: Bludný kruh nerozvinutosti

Zdroj: vlastní zpracování dle HELÍSEK, Mojmir. *Makroekonomie: základní kurs. 2.* Praha: Melandrium, 2002. ISBN 80-86175-25-1.

⁹⁰ McCONNELL, C. R., BRUE, S. L. *Macroeconomics: Principles, Problems, and Policies.* 7th ed. McGraw-Hill, Irwin, 2007. 380 p. ISBN 978-0-07-110144-6.

⁹¹ HELÍSEK, Mojmir. *Makroekonomie základní kurs. 2. vydání.* Slaný: Melandrium, 2002. ISBN 80-86175-26-X.

Také důvodem nízkého nebo dokonce záporného tempa růstu může být nepříznivý vývoj obyvatelstva. Demografický vývoj se odlišuje u zemí vyspělých a rozvojových. Dynamika růstu obyvatel zpravidla nekoresponduje s tempem produkčních schopností, což prohlubuje chudobu v rozvojových zemích.⁹²

Za další bariéry lze považovat nedostatečný technologický pokrok, nedostatečná kvalifikace pracovní síly, přírodní vlivy, války, nedostatek inovací a investic. Problémem zůstává také kvalita pracovní síly, rozšířeným je tzv. únik mozků, tedy migrace kvalifikovaných pracovníků do zemí, které mají vyšší životní úroveň. Kromě ekonomických příčin působí i přírodní vlivy. V nemoslední řadě také místní zvyklosti a tradice. Enviromentální bariéry, které se týkají především neobnovitelných přírodních zdrojů – ropa.⁹³

3.1.3. Měření hospodářské výkonnosti

Hrubý domácí produkt (HDP) měří celkovou hodnotu všech statků a služeb vyprodukovaných v dané zemi za jeden rok. HDP je částí národního důchodu a národních účtů, které jsou souborem statistik, díky kterým vláda pozná, zda ekonomika zažívá pokles nebo expanzi a jestli nehrozí závažná recese či prudký růst inflace. HDP poskytuje celkový obraz stavu ekonomiky.⁹⁴

HDP nám představuje tržní hodnotu finálních statků a služeb vyprodukovaných na území dané země za určité časové období. Je to peněžní vyjádření produkce, které se uvádí v korunách Kč a samotná hodnota HDP se odvíjí od cen v daném státě.

⁹² FRANK, R. H., BERNANKE, B. S. *Principles of Macro-economics*. 3rd Edition. NY: McGraw-Hill/Irwin, 2007. ISBN 978-0-07-325594-1

⁹³ FRANK, R. H., BERNANKE, B. S. *Principles of Macro-economics*. 3rd Edition. NY: McGraw-Hill/Irwin, 2007. ISBN 978-0-07-325594-1

⁹⁴ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

Je na místě podotknout, že HDP má své limity. Nepostihuje vše, co se skutečným výkonem ekonomiky souvisí. Neobsahuje:

- netržní statky (vytvořené domácnostmi),
- hodnotu volného času,
- škody na životním prostředí,
- šedou a černou ekonomiku (to, co neprochází oficiálně trhem např. drogy, daňové úniky),
- kvalitu zboží a služeb,
- nezadluženost ekonomiky.⁹⁵

Při výpočtu HDP se hodnotí počet vyprodukovaných kusů, vynásobené jejich cenou. To, jaké jsou v daném státě ceny nám udává tzv. cenovou hladinu dané ekonomiky.

HDP se dá vyjádřit jako vyprodukované množství (Q) x cena vyprodukovaného množství, cenová hladina (P).

$$\text{HDP} = Q \times P$$

Při zkoumání HDP, ať už nominálního nebo reálného, je problém, v jakých cenách se produkt počítá.

Vliv na zvyšování HDP má celková cenová hladina v ekonomice. Pokud se ceny zvyšují, zvyšuje se i cenová hladina která nám ukazuje “jak je ve státě draho”. Tento růst HDP však neznamená, že je ekonomika výkonnější, nebo že ekonomika dosáhla vyššího produktu. Kvůli této nesrovnalosti se zavedl reálný HDP, který se vypočítá na základě základního období, ze stejné výchozí cenové hladiny. Změny cen zde nemají žádný vliv.

⁹⁵ *Měření výkonu ekonomiky* [online]. [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1451/podzim2006/bp009/um/Mereni_vykonu_ekon._a_hospod._politika_stat_u.pdf

Nominální HDP získáme, pokud měříme HDP pro určitý rok s využitím tržních cen v daném roce. Je to HDP v současných, běžných cenách.⁹⁶ Nominální HDP není úplně vypovídající, protože nemusí ukazovat úroveň dané ekonomiky.

Znázornění: $HDP = Q \times P$

Q = množství kusů z daného období

P = příslušná cena v roce

Reálný HDP umožňuje vypočítat množství nebo objem vyrobených statků a služeb, aniž by byl výpočet ovlivněn změnami cen nebo inflací. Představuje tedy množstevní index objemu vyrobených statků a služeb v ekonomice.⁹⁷ Reálný HDP má větší vypovídající schopnost, počítá se na základě základních cen.

Znázornění: $HDP = Q \times P$

Q = množství kusů z daného období

P = základní cena, cenová hladina

Nominální HDP je tedy měřen s využitím měnících se cen, zatímco reálný HDP představuje změnu celkového výstupu bez ovlivnění cenovými změnami.

Vztah mezi nominálním HDP, reálným HDP a cenovým indexem lze vyjádřit také pomocí rovnice:

$$Q = \text{reálný HDP} = \text{nominální HDP} / \text{cenový index} = PQ / P$$

Znamená to, že nominální HDP (PQ) představuje celkovou peněžní hodnotu finálních statků a služeb vyrobených v daném roce, přičemž hodnoty jsou

⁹⁶ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

⁹⁷ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

vyjádřeny v tržních cenách každého roku. Reálný HDP (Q) upravuje nominální HDP o změnu v cenách a udává tak HDP v množstevní hodnotě statků a služeb.

Rozdíl mezi nominálním a reálným HDP představuje cenu HDP, která se označuje jako deflátor HDP.⁹⁸

Produktová a důchodová metoda měření

Pro měření HDP existují dvě metody:

- HDP se měří jako tok produktů – metoda produktů (výdajová),
- HDP se měří jako suma důchodu – důchodová metoda.

Tabulka č. 2 - Přehled pro výpočet HDP

Metoda produktů	Důchodová metoda
Složky HDP	Výdělky nebo náklady jako zdroje HDP
Spotřeba (C)	Odměny za práci (mzdy, platy a další odměny)
+ Hrubé soukromé domácí investice (I)	+ Podnikový zisk
+ Vládní nákupy (G)	+ Důchody z vlastnictví (renty, úroky, důchod vlastníků)
+ Čisté vývozy (X)	+ Opotřebení
	+ Daně z výroby
= Hrubý domácí produkt	= Hrubý domácí produkt

Zdroj: vlastní zpracování dle SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

V prvním případě kupující nakupují finální statky a služby. Měřítkem HDP je zde tok jejich celkových peněžních výdajů na tyto produkty.

- Spotřeba – zahrnuje výdaje domácností. Jedná se především o předměty dlouhodobé spotřeby, krátkodobé spotřeby a služby.

⁹⁸ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

- Investice – výdaje firem na nákup finálních statků. Firmy investují do fixního kapitálu, obytných budov a zásob.⁹⁹
- Vládní nákupy – nákupy finálních statků státem a vládou.
- Čistý vývoz – rozdíl mezi vývozem a dovozem.

V druhém případě se měří tok nákladů na výrobu výstupu, to jsou výdaje, které firmy platí v podobě mezd, rent, úroků, dividend a zisků. Obě tyto metody vedou k naprosto stejnému výsledku hodnoty HDP.¹⁰⁰

HDP se počítá na územním principu a používá se se hlavně v Evropě. Většinou se používá HDP převedeno na obyvatele.

3.2. Nabídková a poptávková politika

Další způsob hospodářské politiky je užíván podle toho, kterou stranu tržního mechanismu ovlivňuje. U obou typů však platí úzká souvislost se stabilizační a prorůstovou politikou.

Poptávkově orientovaná hospodářská politika se zabývá stabilizací makroekonomického vývoje. Pokud nastane recesní mezera, tedy když je nedostatečná poptávka, využije se stimulu agregátní poptávky pomocí nástrojů fiskální a monetární politiky. Provádí se tzv. expanzivní hospodářská politika. Tento stimul povede ke snížení nezaměstnanosti a zvýšení ekonomického výstupu. Tato situace je současně doprovázena růstem cenové hladiny.

Nabídkově orientovaná hospodářská politika vznikla na základě celosvětového odporu proti daním v 70. letech 20. století, taktéž nazýváno jako tzv. revolta proti daním. Klíčovou konstrukcí, o kterou se uvedené učení opíralo, je tzv. Lafferova křivka. „*Křivka ukazuje vztah průměrné míry zdanění v ekonomice a daňových příjmů do státního rozpočtu a potažmo její vliv na podněty k práci,*

⁹⁹ Investice [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ict-investice-zdroje-dat-metodika-setreni>

¹⁰⁰ SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.

úsporám, investování a na výkonnost ekonomiky.“¹⁰¹ Při vyšší sazbě daně se zvyšují daňové příjmy do státního rozpočtu, avšak pouze do určité meze, kdy se dosáhne tzv. Lafferovo bodu. Po překročení tohoto bodu, nedojde k vyšším daňovým příjmům, ale k jejich poklesu. Zastánci strany nabídky doporučují snížit průměrnou míru daňového zatížení, díky tomu dojde ke zlepšení výkonnosti ekonomiky a snížení nezaměstnanosti. Doporučují také snížit vládní výdaje na takovou úroveň, kdy mezní užitek vynaložené jednotky vládních výdajů bude roven mezním užtkům vynaložené jednotky výdajů soukromých.¹⁰²

3.3. Makroekonomická a mikroekonomická politika

Makroekonomická hospodářská ovlivňuje makroekonomické agregáty a tím i chování ekonomiky jako celku. Postupem času se začala využívat i mikroekonomická politika, která má za cíl ovlivňovat chování jednotlivých dílčích ekonomických subjektů tzn. firmy, jednotlivce.

Mikroekonomická politika se zaměřuje především na eliminaci tržních selhání a na změnu distribuce příjmů (přerozdělování). Přičemž tržní selhání snižují efektivnost alokace zdrojů (kvůli existenci monopolní síly, externalit asymetrických informací). Přerozdělování příjmů se zaměřuje na spravedlivou redistribuci důchodů nebo na celkové zvýšení společenského blahobytu.¹⁰³

Paretovo optimum

Formuloval italský inženýr a ekonom Vilfredo Pareto (1848–1923) jako stav, kdy nelze již dosáhnout žádného paretovského zlepšení. Je to situace využití zdrojů (alokace), kdy je nemožné použít jakýkoliv zdroj bez toho, aniž by se jiný zdroj použil hůře. Jedná se o maximalizaci společenského blahobytu v případě, kdy:

¹⁰¹ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

¹⁰² KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

¹⁰³ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

„nelze přerozdělit důchod ve společnosti žádným způsobem tak, aby se situace jednoho subjektu zlepšila a jiných nezhoršila.“¹⁰⁴

¹⁰⁴ KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.

4. Analýza ekonomického vývoje v České republice

Tato kapitola je zaměřena především na popis a analýzu vývoje ekonomiky, a to zejména za období od roku 2009 do roku 2019. Analýza je provedena pomocí vybraných makroekonomických ukazatelů, jejichž definování předchází teoretická část této práce. Jedna subkapitola je také věnována vývoji ekonomiky v období 2020-2021. Toto období je specifické tím, že propukla celosvětová pandemie COVID 19, která značně začala ovlivňovat ekonomiku. Z důvodu trvání této situace ještě nedošlo ke konečnému vyhodnocení všech ekonomických dopadů. Je na místě stručně popsat historii, která je důležitá pro pochopení současného vývoje ekonomiky.

4.1. Historický vývoj

V průběhu období první světové války se rozvinutý průmysl Českých zemí přeorientoval na válečnou výrobu. Docházelo k nedostatku suroviny a zaváděl se přidělový systém. Rostl vládní dluh, který přispíval k růstu cenové hladiny. Cenová hladina v průběhu války vzrostla zhruba osmkrát, zvyšovaly se ceny základních statků, zatímco mzdy zůstávaly stejné. Po skončení války se v nově vzniklém Československu tehdejší ministr Alois Rašín rozhodl učinit razantní kroky k reformě. Ty zapříčinily pokles průmyslové výroby, dále se pak propadl také vývoz i dovoz. Přispěla k tomu zesilující koruna a slábnoucí měna obchodních partnerů z Německa a Rakouska.

Vlivem měnové reformy rostla ekonomiky v průběhu 20. let v průměru zhruba 8 %. Situace se však změnila v říjnu 1929, kdy ekonomiku ovlivnil krach na burze. Pokles vývozu měl za následek oslabování průmyslu, stavebnictví i zhoršování odbytových podmínek v zemědělství. Opět začala růst nezaměstnanost a ekonomika se dostávala do krize. Vyvstání ekonomiky z krize a deflace přineslo zlepšení až zavedením regulace úrokových sazeb v roce 1933 a devalvace koruny v roce 1934. Toto oživení ekonomiky bylo vzhledem k postupně se zhoršující mezinárodní situaci jen chvilkové.

Po Mnichovské dohodě došlo k 30 % ztrátě území Československa i ke ztrátě obyvatelstva. Byly také odebrány průmyslové kapacity a přerušeny železniční a silniční tratě. V následném období protektorátu byla česká ekonomika začleněna do německé válečné ekonomiky. Nacisté plně kontrolovali výrobu zbrojních podniků a obchod se zahraničím byl usměrňován výhradně podle potřeb Německa. Také banky i pojišťovny se dostaly pod německý vliv, takže během okupace docházelo k odčerpávání finančních prostředků do Německa.

Jak válka skončila, došlo k růstu ekonomiky. Pomalu se však obnovoval lehký průmysl a zemědělství, kvůli výraznému poškození z války. Na vině byl také kolektivizační proces, který započal po převzetí moci komunistickou stranou v roce 1948. V kolektivizaci byli zlikvidováni soukromí zemědělci, narůstala plocha neobdělávané půdy a zemědělská výroba stagnovala. Podobné zestátňování probíhalo i v průmyslu. Centrálně řízená ekonomika měla stanovené plány, které kladly důraz na plnění hmotných cílů. V plánech však nebyly zohledněny základní ekonomické jevy tržní ekonomiky, jako jsou nabídka a poptávka, inflace nebo hospodářský cyklus. Vlivem technologického zaostávání, špatné organizace a nízké produktivity práce přestala být československá ekonomika postupem času konkurenceschopná. Toto období zaznamenávalo nedostatečnou nabídku zboží. Ekonomice nepomohly ani vzniklé reformy zaměřené na změnu v řízení ekonomiky. Tyto snahy byly po vpádu vojsk Varšavské smlouvy potlačeny. Situace se začala zlepšovat až v 80. letech, kdy se některé motivační opatření začaly kladně projevovat.

Následně došlo v roce 1989 ke svržení socialistického režimu během Sametové revoluce. Po roce 1991 se začala aplikovat místo centrálně řízené ekonomiky, ekonomika tržní. Téhož roku nastalo prudké zvýšení inflace nad 55 %. V následujících čtyřech letech se podařilo snížit inflaci pod 10 %. Obnovil se ekonomický růst díky nízké nezaměstnanosti, stabilnímu kurzu koruny a dalším aspektům. Probíhaly změny v legislativní oblasti a také masivní privatizace státního majetku.

V polovině 90. let se postupně začaly objevovat problémy a ekonomika začala ztrácet svou rovnováhu. Došlo k masivnímu odlivu krátkodobého kapitálu a prudkému oslabení kurzu koruny a tím byla nucena Česká národní banka v roce 1997 upustit od režimu fixního kurzu a nahradit ho režimem volného pohybu kurzu. V důsledku měnového otřesu v témže roce inflace vzrostla z 6 % na 10 %, následný rok pak až na 13 %. Inflační nárůst způsobil snižování úvěrů, a to vedlo k poklesu hospodářské aktivity.

Až po roce 1999 se podařilo snížit inflaci pod 5 % a obnovit ekonomický růst, hlavně díky novému režimu měnové politiky v podobě cílování inflace. Roku 2007 nastalo zpomalování ekonomického růstu, které vystřídal čtyřprocentní ekonomický propad v roce 2009 v důsledku světové finanční krize. Nastoupila dluhová krize v eurozóně, která vedla k dalšímu zpomalení ekonomického růstu v roce 2011.¹⁰⁵

4.2. Zhodnocení ekonomického růstu od roku 2009–2019

Tato subkapitola se zabývá zhodnocením ekonomického růstu podle vybraných makroekonomických ukazatelů, jako jsou HDP, inflace, nezaměstnanost a platební bilance. Analyzuje tzv. „předkoronavirovou“ dobu tedy období v letech 2009–2019.

Po velkém ekonomickém propadu v roce 2009 se vše začalo obracet k lepšímu až v průběhu roku 2014, kdy se Česká ekonomika vrátila do procesu ekonomického růstu, což statisticky vykazují tempa růstu HDP (ve stálých cenách). A to hlavně díky rostoucí zaměstnanosti, mzdám a klesající nezaměstnanosti.

¹⁰⁵ *Historie ČNB: Ekonomický vývoj na území České republiky* [online]. Česká národní banka, 2018 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: https://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/prurezova_temata_menova_politika/1_ekonomicky_vyvoj_na_uzemi_ceske_republiky.html

Tabulka č. 3 - Tempo růstu HDP ve stálých cenách v %

2009	-4,1 %
2010	2,2 %
2011	1,7 %
2012	-1,2 %
2013	-0,9 %
2014	2 %
2015	4,3 %
2016	2,3 %
2017	4,5 %
2018	3 %
2019	2,4 %

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

4.2.1. HDP

Tato podkapitola obsahuje zobrazení vývoje ekonomiky pomocí makroekonomické veličiny HDP. Obsahuje analýzu růstu reálného HDP pro zajištění dynamiky ekonomiky růstu. V další části se analýza zaměřuje na vývoj HDP při výdajové metodě.

Rok 2009 byl ve znamení globální hospodářské recese. Po dlouholetém období růstu HDP meziročně klesl o -4,1 %, což byl do tohoto roku nejhlubší propad v historii. Pokles produktu byl způsoben nízkou investiční aktivitou a propadem vnější poptávky.¹⁰⁶

Rok 2010 byl ve znamení růstu HDP na 2,2 %. Tento růst byl výsledkem zlepšení vnějšího prostředí, především díky zvýšené produkci zpracovatelského průmyslu

¹⁰⁶ *Analýza vývoje ekonomiky za rok 2009* [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/39149/46523/558694/priloha001.pdf>

a vyšším obrátům v zahraničním obchodu. Česká republika se řadila mezi rychleji rostoucí země Evropské unie.¹⁰⁷

Postupné zpomalování tempa růstu v roce 2011 na 1,7 % bylo zapříčiněno fiskálními restrikcemi. Česká ekonomika ale dále chabla, a v roce 2012 HDP klesl na -1,2 %. Hlavní příčinou byla slábnoucí poptávka, především kvůli přijatým opatřením ke konsolidaci veřejných rozpočtů. Důležitou roli zde hrálo zhoršení příjmové situace domácností a nejistota obyvatelstva spojená s dalším vývojem.¹⁰⁸

Rok 2013 byl stále poznamenán nedořešenou dluhovou krizí a následným pokračováním hospodářského poklesu z předchozího roku a HDP tak činil - 0,9 %.¹⁰⁹

Po dvouletém poklesu vzrostla česká ekonomika v roce 2014 reálně o 2 %, především díky rostoucí domácí poptávce, příznivému vývoji zaměstnanosti, nízké inflaci a růstu disponibilního důchodu. Čerpáním prostředků ze strukturálních fondů došlo k navýšení investic. Nejdůležitějším a rozhodujícím faktorem výkonu celé ekonomiky byly v tomto roce výsledky průmyslu, které byly hlavním zdrojem růstu. Produkce českého průmyslu se zvýšila meziročně o 4,9 %, především kvůli výrobě motorových vozidel a výrobě počítačů.¹¹⁰

Mimořádně úspěšným rokem byl pro českou ekonomiku rok 2015, kdy HDP vzrostl o 4,3 %, což byl nejlepší výsledek za posledních osm let a Česká republika se tak stala zemí s nejrychleji rostoucí ekonomikou. Stalo se tomu tak díky sešlosti několika faktorů, a to zejména oživením spotřeby domácností, dočerpáním zbývajících disponibilních fondů Evropské unie, poklesem cen pohonných hmot

¹⁰⁷ *Analýza vývoje ekonomiky za rok 2010* [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument76395.html>

¹⁰⁸ *Analýza vývoje ekonomiky za rok 2012* [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument141978.html>

¹⁰⁹ *Analýza vývoje ekonomiky za rok 2013* [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/50541/57345/612647/priloha001.pdf>

¹¹⁰ *Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2014* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument160232.html>

a stabilizováním koruny. K tomuto prudkému ekonomickému růstu přispěly hlavně mimořádné faktory, jako bylo udržení měnového kurzu a pokles cen ropy.¹¹¹

Ekonomika v roce 2016 zvolnila na 2,3 %, nacházela se na růstové trajektorii a příznivě se vyvíjela. Zvláště díky sílící domácí i zahraniční poptávce. Hlavním zdrojem růstu byla spotřeba, zejména vlivem rostoucích výdajů domácností (díky růstu příjmů a růstu zaměstnanosti). Také průmyslová produkce v tomto roce pokračovala ve svém růstu, tempo se však zvolnilo na 2,9 % vzhledem k odstávce reaktorů obou jaderných elektráren a přetrvávajícím problémům na trhu s uhlím.¹¹²

Další úspěšný rok byl 2017, kdy HDP vzrostlo o 4,5 %. Hlavním zdrojem růstu byla domácí poptávka, kdy se domácnosti nebály utrácet díky rychlému mzdovému vývoji. Spotřebitelé se soustředili především na předměty dlouhodobé spotřeby, ale výdaje také rostly v oblasti služeb. Zvýšená výroba motorových vozidel zajistila růst průmyslové produkce, který se tak meziročně zvýšil o 6,5 %.¹¹³

Vlivem nedostatku pracovních a výrobních kapacit se růst HDP v roce 2018 zpomalil na 3 %. Hospodářství tak narazilo na hranice svých možností. Jako v předchozím roce byla rozhodujícím faktorem růstu ekonomiky domácí poptávka, kdy vyšší spotřeba souvisela s růstem zaměstnanosti a mezd.¹¹⁴

V průběhu roku 2019 hospodářský růst nadále zpomaloval a za celý rok se tak dostal na 2,4 %. Stalo se tak zejména kvůli čistému exportu, vlivem zpomalení

¹¹¹ *Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2015* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analyza-vyvoje-ekonomiky-cr-za-rok-2015--177485/>

¹¹² *Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2016* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analyza-vyvoje-ekonomiky-cr-za-rok-2016--230378/>

¹¹³ *Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2017* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analyza-vyvoje-ekonomiky-cr-za-rok-2017--239095/>

¹¹⁴ *Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2018* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analyza-vyvoje-ekonomiky-craduben-2019--245303/>

zahraniční poptávky. Naopak domácí spotřeba měla prorůstový vliv, především v oblasti služeb, který profitoval díky rekordně nízké nezaměstnanosti.¹¹⁵

V období 2014 až 2019 byla hlavním faktorem růstu HDP domácí poptávka – spotřeba domácností rostla setrvale tempem mezi 3–4 % ročně.

Data z tabulky č. 4 vyobrazují procentuální rozdíl ekonomického růstu, oproti minulému roku (za podmínek stálých cen). Tento vývoj je zachycen v jednotlivých letech i čtvrtletích od roku 2009 do roku 2019.

Tabulka č. 4 - Vývoj ročního HDP v procentuální změně

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. čtvrtletí	-4	1,2	2,8	-0,7	-2,2	2,3	4	3	3	4,2	2,7
2. čtvrtletí	-4,9	2,3	2,2	-1	-1,6	2,1	4,5	2,6	4,6	2,4	2,6
3. čtvrtletí	-4,4	2,8	1,2	-1,5	-1	2,2	4,7	1,8	5,1	2,5	2,4
4. čtvrtletí	-3,2	2,6	0,6	-1,7	1,3	1,5	4	1,9	5,2	2,8	1,8
	-4,1 %	2,2 %	1,7 %	-1,2 %	-0,9 %	2 %	4,3 %	2,3 %	4,5 %	3 %	2,4 %

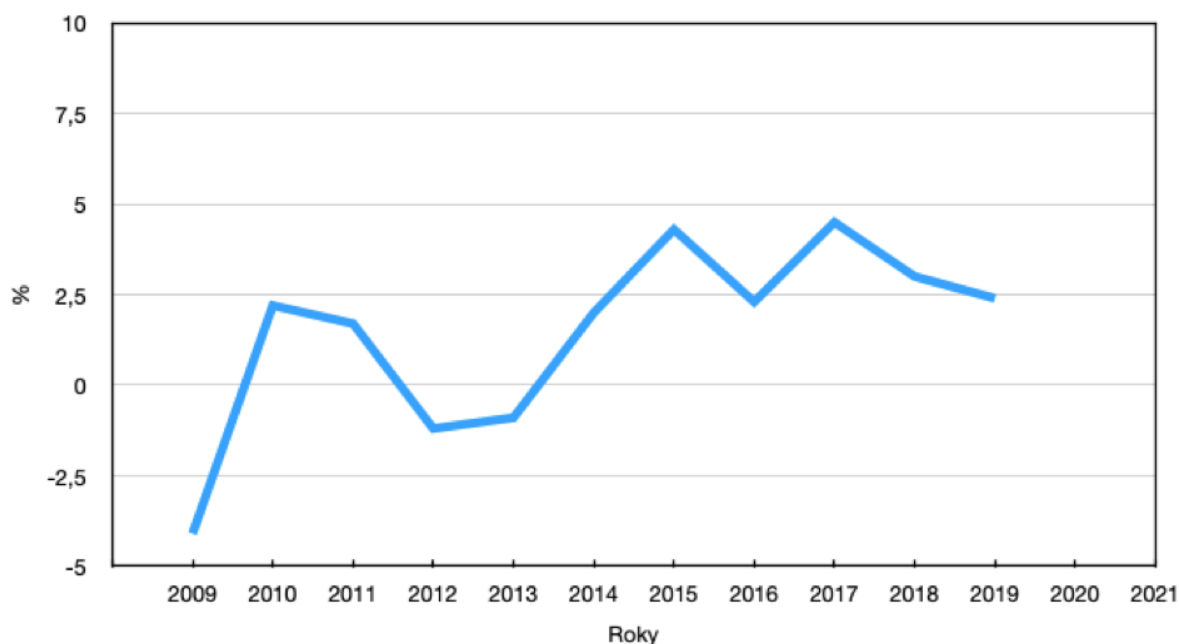
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Tabulka je dále znázorněna v grafu 1 s využitím průměrných celoročních procentuálních hodnot. Dle křivky jsou patrné výkyvy mezi jednotlivými roky.

V průměru na tom byl nejlépe rok 2017 s 4,5 % a naopak nejhůře to byl rok 2009, s -4,1 %. Data v grafu 1 jsou uvedena od roku 2009 do roku 2019.

¹¹⁵ Ministerstvo průmyslu a obchodu: *Analýza vývoje ekonomiky ČR pro rok 2019* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2020/5/Analýza-vývoje-ekonomiky-CR_duben-2020.pdf

Graf č. 1 - Vývoj ročního HDP v procentuální změně

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Další analýza se zaměřuje na vývoj HDP při výdajové metodě. Jak již bylo výše zmíněno, HDP výdajovou metodou se počítá jako součet všech výrobků a služeb a jejich salda vývozu a dovozu. Skutečná konečná spotřeba je odvozena od výdajů na konečnou spotřebu.¹¹⁶

1. Výdaje na konečnou spotřebu:

- domácnosti,
- vláda,
- neziskové instituce sloužící domácnostem.

2. Tvorba hrubého kapitálu:

- hrubý fixní kapitál,
- změna zásob,
- čisté pořízení cenností,
- saldo dovozu a vývozu.¹¹⁷

¹¹⁶ *Hrubý domácí produkt: Výdajová metoda* [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-

¹¹⁷ *Hrubý domácí produkt: Výdajová metoda* [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-

Tyto položky jsou souhrnně rozebrány v tabulce č. 5 a grafu č. 2 v běžných cenách. A následuje pak detailnější popis jednotlivých složek HDP v tabulkách č. 6, 7 a grafu č.3. Z níže uvedené tabulky a grafu je viditelné, že podstatnou složkou struktury HDP jsou právě výdaje na konečnou spotřebu.¹¹⁸

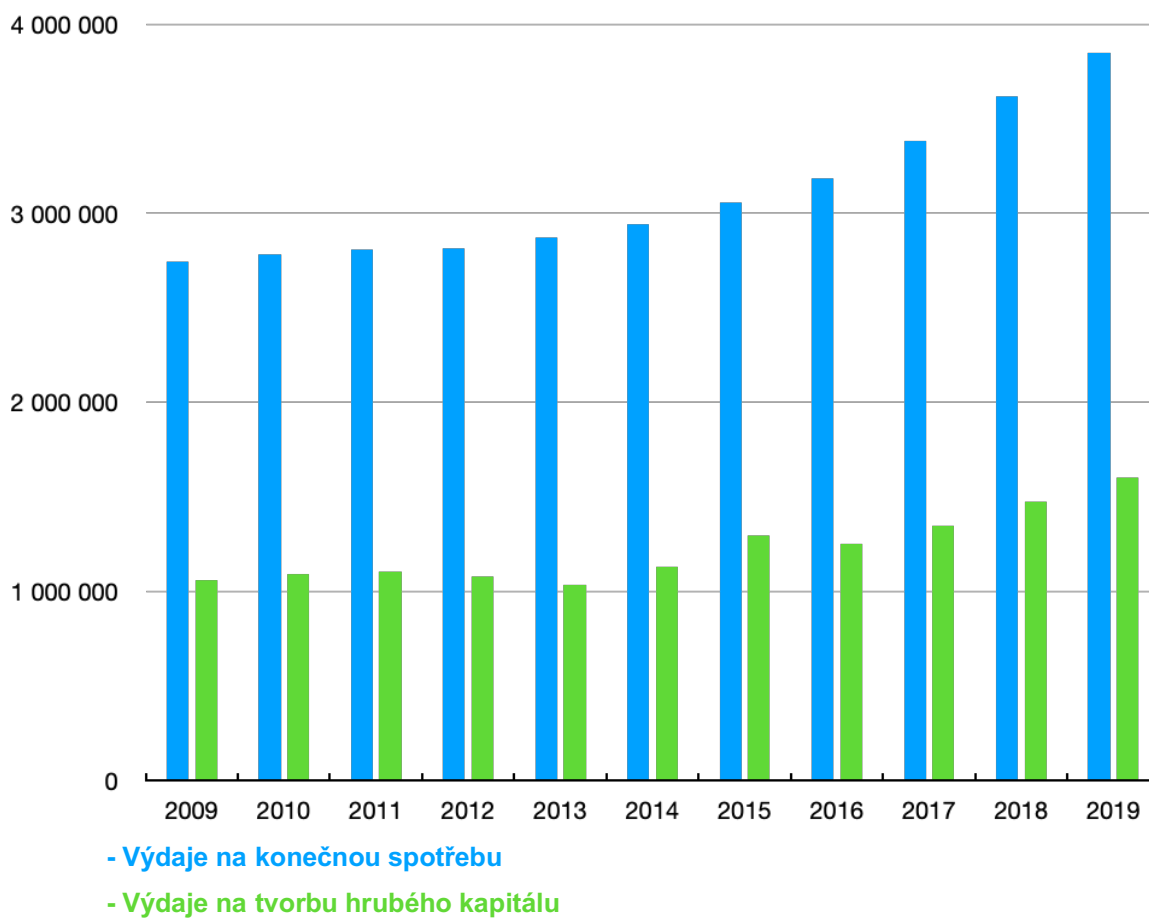
Tabulka č. 5 - Souhrnné složení HDP výdajovou metodou, v běžných cenách

	Celkové výdaje na konečnou spotřebu (v mil. Kč)	Tvorba hrubého kapitálu (v mil. Kč)
2009	2 740 565	1 059 789
2010	2 778 360	1 092 444
2011	2 804 147	1 104 583
2012	2 816 305	1 077 831
2013	2 870 656	1 036 249
2014	2 940 185	1 130 339
2015	3 056 212	1 294 331
2016	3 182 636	1 248 337
2017	3 378 546	1 347 786
2018	3 616 784	1 471 556
2019	3 844 661	1 598 861

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

¹¹⁸ *HDP výdajová metoda* [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj

Graf č. 2: Souhrnné složení HDP výdajovou metodou, v běžných cenách

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

1. Výdaje na konečnou spotřebu

Konečná spotřeba je spotřeba, která je tvořená z důchodů domácností, vlády a neziskových institucí sloužících domácnostem (NISD). Jedná se o výdaje určené pro přímé uspokojení individuálních nebo kolektivních potřeb členů společnosti. Významnými výdaji na konečnou spotřebu jsou výdaje domácností, které tvoří více než 70 % celkových výdajů na konečnou spotřebu a také více než 50 % hrubého domácího produktu.¹¹⁹

Níže uvedená tabulka č. 6 a graf č. 3 zachycuje jednotlivé výdaje na konečnou spotřebu, tedy výdaje domácností, vládních institucí a neziskových institucí

¹¹⁹ *Hlavní makroekonomické ukazatele: Výdaje na konečnou spotřebu* [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr

sloužících domácnostem. Je tvořena daty v milionech korunách v běžných cenách.¹²⁰

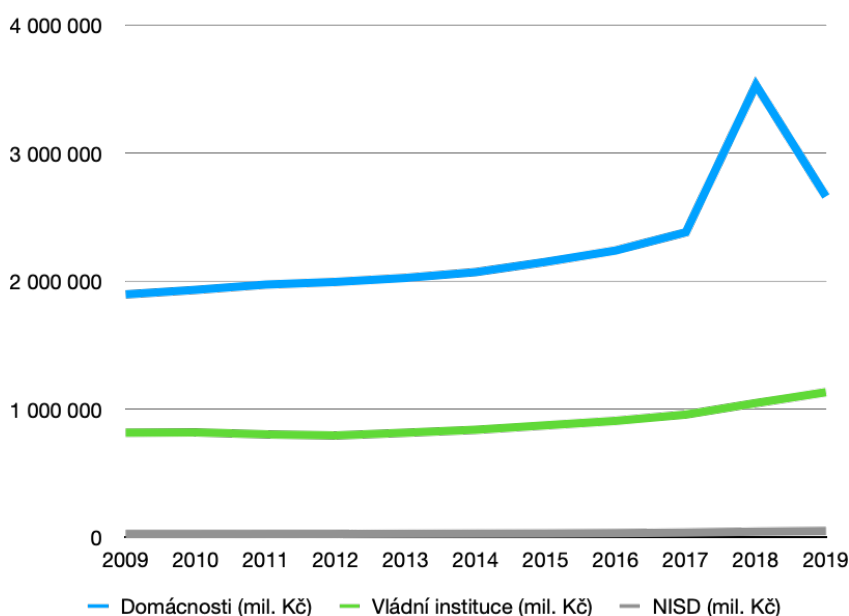
Tabulka č. 6 - Výdaje na konečnou spotřebu v běžných cenách

	Domácnosti (mil. Kč)	Vládní instituce (mil. Kč)	NISD (mil. Kč)
2009	1 897 979	817 415	25 171
2010	1 933 295	819 884	25 181
2011	1 974 494	804 208	25 445
2012	1 995 221	795 398	25 686
2013	2 026 506	817 092	27 058
2014	2 071 867	840 135	28 183
2015	2 152 039	874 902	29 271
2016	2 240 966	909 592	32 078
2017	2 383 298	958 687	36 561
2018	3 534 217	1 048 879	43 688
2019	2 662 967	1 133 319	48 375

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

¹²⁰ *Hlavní makroekonomické ukazatele: Výdaje na konečnou spotřebu* [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr

Graf č. 3 - Výdaje na konečnou spotřebu v běžných cenách

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Z tabulky a grafu je viditelné, že největší podíl na výdajích konečné spotřeby mají domácnosti, následují vládní instituce a nakonec NISD.

2. Tvorba hrubého kapitálu

Nedílnou součástí tvorby HDP jsou hrubé investice. Rozdělují se na tvorbu hrubého fixního kapitálu, změnu zásob a čistě pořízení cenností. Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu jsou tak jednou z nejdůležitějších položek HDP, protože jejich následné správné směřování může pomoci budoucímu bohatnutí společnosti.¹²¹ Hrubý fixní kapitál zahrnuje hmotný i nehmotný investiční majetek. „Zejména pak obydlí, ostatní budovy a stavby, stroje a zařízení včetně dopravních prostředků, zbraně, pěstované biologické zdroje, výzkum i vývoj a software.“¹²² Tvorba hrubého kapitálu formou změny zásob se určuje jako rozdíl mezi

¹²¹ ZÁBOJNÍKOVÁ, Karolína. *Klíčem k růstu jsou investiční výdaje* [online]. Český statistický úřad, 2018, 22.6. [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2018/06/22/klicem-k-rustu-jsou-investicni-vydaje/>

¹²² BENEDIKT, Jan. *Investiční aktivita stoupá. STATISTIKA&MY* [online]. Český statistický úřad, 2015 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2015/12/03/investicni-aktivita-stoupa/>

doplňováním a čerpáním zásob produkčních jednotek. Saldo zahraničního obchodu je vývoz zmenšený o dovoz. Vývoz a dovoz zboží a služeb obsahuje údaje především z obchodní (zboží) a platební (služby) bilance.¹²³

Data z tabulky č. 7 zachycují období 2009–2019 v běžných cenách v mil. Kč. Je zřejmé, že největší podíl na tvorbě hrubého kapitálu tvoří zahraniční obchod. Konkrétně tedy vývoz zboží a služeb, především v roce 2019 s číslem 4 335 356,00 Kč.¹²⁴

Tabulka č. 7 - Výdaje na hrubý kapitál, v běžných cenách

	Hrubý fixní kapitál	Změny zásob	Čisté pořízení cenností	Vývoz zboží a služeb	Dovoz zboží a služeb
2009	1 091 978	-36 054	3 865	2 330 050	2 176 084
2010	1 084 017	4 886	3 541	2 646 102	2 524 036
2011	1 086 869	14 066	3 648	2 907 725	2 754 132
2012	1 069 470	2 351	6 010	3 123 747	2 928 971
2013	1 050 612	-20 118	5 755	3 184 542	2 948 636
2014	1 103 982	20 542	5 815	3 600 131	3 324 889
2015	1 227 485	61 320	5 526	3 770 768	3 495 933
2016	1 196 467	44 528	7 342	3 839 164	3 473 264
2017	1 273 407	68 652	5 727	4 087 671	3 703 260
2018	1 423 024	39 990	8 542	4 216 340	3 895 015
2019	1 567 622	21 474	9 765	4 335 356	3 988 530

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

4.2.2. Cenová hladina

Tato podkapitola se věnuje analýze cenové hladiny v ČR za období 2009–2019. Cenová hladina udává stabilitu cenám, ale i celkové makroekonomické úrovni. Pokud ekonomika zaznamená růst cenové hladiny, obecně se tak tento jev definuje jako inflace. Jak již bylo napsáno v teoretické části, cenová hladina se

¹²³ *Výroba a spotřeba* [online]. [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/www/dav.nsf/rocnka_06/a2_01.htm

¹²⁴ *Hlavní makroekonomické ukazatele: Výdaje na konečnou spotřebu* [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr

vyjadřuje pomocí ukazatele míry inflace. Míra inflace je měřena pomocí přírůstku indexu spotřebitelských cen.

Průměrná roční míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného indexu spotřebitelských cen je znázorněná v tabulce č. 8.¹²⁵

Tabulka č. 8 - Průměrná roční míra inflace

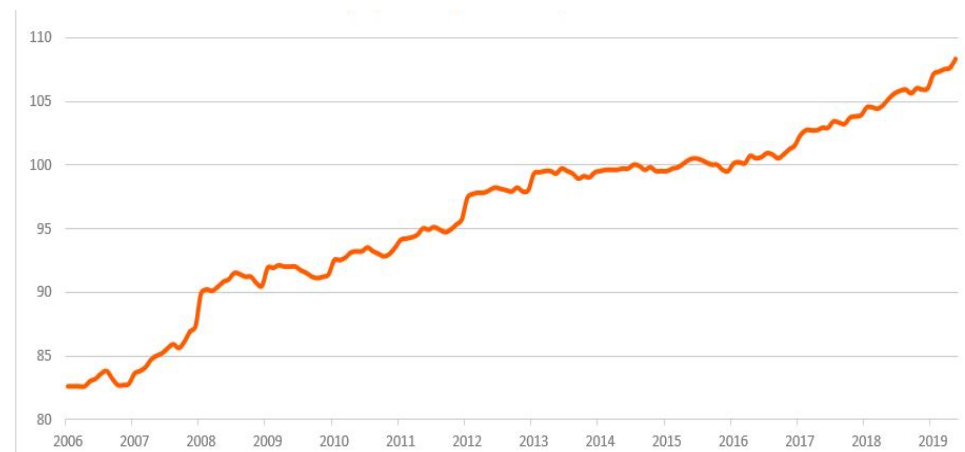
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1 %	1,5 %	1,9 %	3,3 %	1,4 %	0,4 %	0,3 %	0,7 %	2,5 %	2,1 %	2,8 %

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Index spotřebitelských cen

Český statistický úřad počítá index spotřebitelských cen, jehož základ je založen na hodnotě 100, který představuje průměr cen z roku 2015. Statisticy se dopočítají i hodnot indexu před rokem 2015, což můžeme vidět z grafu.¹²⁶ Z grafu je patrné, že ceny na základě průměru celého spotřebního koše rostou.

Graf č. 4 - Vývoj indexu spotřebitelských cen ČR

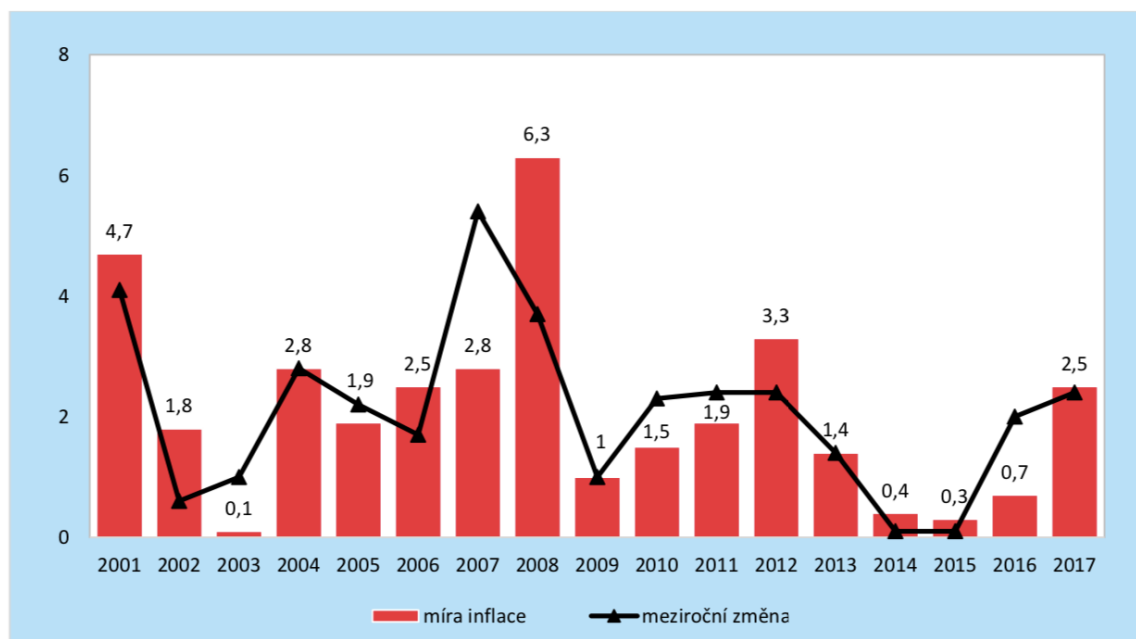
Zdroj: TRAXLER, Jan. Jak se počítá inflace a co najdeme ve spotřebním koši. *Peníze.cz* [online]. 2019, 27.6. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/inflace/408175-jak-se-pocita-inflace-a-co-najdeme-ve-spotrebnim-kosi>

¹²⁵ Průměrná roční míra inflace [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/132433649/Inflace_2000_2021.pdf

¹²⁶ TRAXLER, Jan. Jak se počítá inflace a co najdeme ve spotřebním koši. *Peníze.cz* [online]. 2019, 27.6. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/inflace/408175-jak-se-pocita-inflace-a-co-najdeme-ve-spotrebnim-kosi>

Na vývoji cenové hladiny v roce 2009 se příznivě podílela celosvětová krize. Srazila ceny téměř všech komodit a zlevnily se také ceny výstupů. Míra inflace podle tabulky dosáhla hodnoty 1 %. Rok 2010 přinesl díky růstu spotřebitelských cenám zvýšení průměrné míry inflace na 1,5 %. Hlavním zdrojem růstu cenové hladiny byl sektor bydlení a sektor alkoholických nápojů a tabáku. Na velmi viditelném růstu inflace v roce 2012 na 3,3 %, se podílela většina oddílů spotřebního koše. Nejvíce však ceny bydlení, potraviny a nealkoholické nápoje. Rok 2013 přinesl snížení míry inflace na 1,4 %. Inflace se v roce 2015 držela na velmi nízké úrovni, podobně jako v roce 2014. Klesla až na 0,3 %, což je druhá nejnižší hodnota zaznamenaná v historii ČR. V tomto roce se na nízké hladině podílely ceny v dopravě, levnější pohonné hmoty a nízké ceny potravin a nealkoholických nápojů. Rok 2016 nese zvýšení inflace na 0,7 %. Rychlejší tempo růstu na 2,5 % zaznamenává inflace v roce 2017. Kdy právě ceny potravin, náklady na bydlení a ceny některých energií táhly inflaci vzhůru. Razantní růst inflace byl v roce 2019 byl způsoben vyššími náklady na bydlení, dražšími potravinami a vysokou spotřebou domácností. Inflace se tak přiblížila horní hranici tolerančního pásma ČNB.

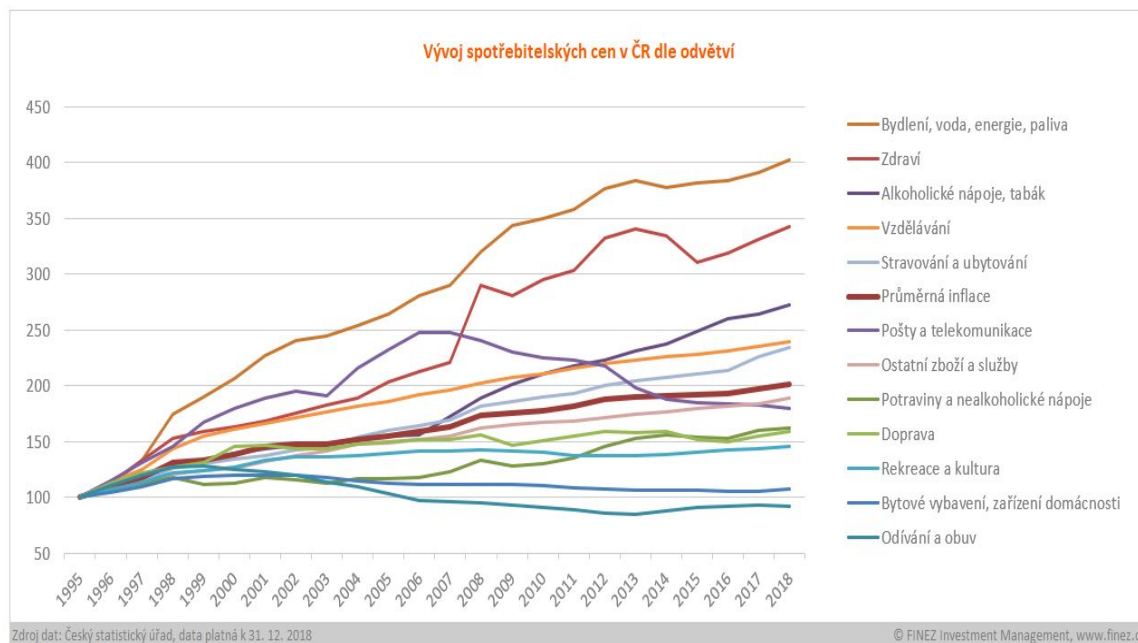
Graf č. 5 - Vývoj spotřebitelských cen v %

Zdroj: data ČSÚ, graf MPO *Vývoj spotřebitelských cen v %* [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2018/7/Analiza_rok_2017.pdf

Nesledující graf č. 6 ukazuje vývoj cen od roku 1995. Lze z něj vyčíst, že nejvíce stoupají náklady na bydlení, vodu a energie. Druhou nejvíce rostoucí skupinou jsou výdaje na zdraví a třetí největší růst zaznamenává skupina alkohol a cigarety.

Graf č. 6 - Vývoj spotřebitelských cen dle odvětví

Zdroj: TRAXLER, Jan. Jak se počítá inflace a co najdeme ve spotřebním koši. *Peníze.cz* [online]. 2019, 27.6. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/inflace/408175-jak-se-pocita-inflace-a-co-najdeme-ve-spotrebnim-kosi>

4.2.3. Nezaměstnanost

Trh práce je založen na vztahu nabídky práce s poptávkou po práci. Pokud je tento vztah v nerovnováze, tedy poptávka na trhu práce převyšuje nabídku, dochází k nezaměstnanosti. A proto udržování nízké nezaměstnanosti je jedním z klíčových ekonomických cílů hospodářské politiky. Důsledky nezaměstnanosti jsou pro stát i společnost negativní, protože nezaměstnaní neodvádějí příjmy do státního rozpočtu, a naopak pobírají podpory. Nezaměstnaností také klesá produkce.

V souvislosti s měřením a zjišťováním nezaměstnanosti se používají dva základní ukazatele:

- podíl nezaměstnaných osob,
- obecná míra nezaměstnanosti.

Podíl nezaměstnaných osob znamená podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce ve věku 15-64 let ze všech obyvatel ve stejném věku.

Obecná míra nezaměstnanosti reflektuje podíl nezaměstnaných k ekonomicky aktivním obyvatelům, tedy součtu zaměstnaných a nezaměstnaných. Analyzují se data lidí ve věkové skupině 15–64 let. Tento ukazatel umožňuje srovnání nezaměstnanosti i na mezinárodní úrovni s dalšími zeměmi.¹²⁷ Z tabulky č. 9 je možné vidět, že míra nezaměstnanosti se postupně snižuje a v roce 2019 nezaměstnanost ČR dosáhla nejnižší úrovně 2 %.¹²⁸

Tabulka č. 9 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
6,7 %	7,3 %	6,7 %	7 %	7 %	6,1 %	5 %	4 %	2,9 %	2,2 %	2 %

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

¹²⁷ *Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity* [online]. [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-zari-2021>

¹²⁸ *Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let* [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-C&pvo=ZAM01-C&u=v413__VUZEMI__97__19

Míra zaměstnanosti udává podíl zaměstnaných osob v populaci ve věkové skupině 15–64 let. Z tabulky č. 10 je patrné, že zaměstnanost obyvatel České republiky roste. Nejlépe na tom byly roky 2018 a 2019 se stejným číslem 59,2 %, naopak nejhůře rok 2010 s 52,2 %.¹²⁹

Tabulka č. 10 - Roční průměr míry zaměstnanosti ČR

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
54,8 %	54,2 %	54,4 %	54,4 %	55,2 %	55,7 %	56,4 %	57,6 %	58,5 %	59,2 %	59,2 %

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Míra ekonomické aktivity vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných lidí ve věku od 15 let. Ta je zaznamenána v tabulce č. 11, která ukazuje, že ekonomická aktivita se udržuje v podobné míře, jako předcházející roky.¹³⁰

Tabulka č. 11 - Roční průměr míry ekonomické aktivity

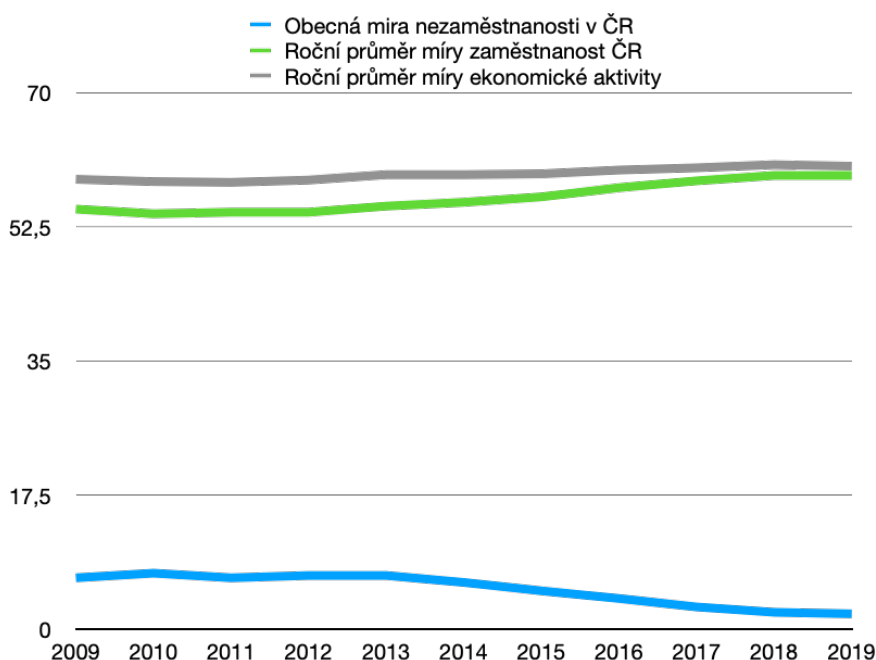
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
58,7 %	58,4 %	58,3 %	58,6 %	59,3 %	59,3 %	59,4 %	59,9 %	60,2 %	60,6 %	60,4 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ

¹²⁹ *Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let* [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-C&pvo=ZAM01-C&u=v413__VUZEMI__97__19

¹³⁰ *Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let* [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-C&pvo=ZAM01-C&u=v413__VUZEMI__97__19

Graf č. 7 - Trh práce v ČR

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Se zaměstnaností úzce souvisí také vzdělání a kvalita pracovníků. Z toho důvodu je pro zdravý vývoj ekonomiky důležité rozvíjet lidské zdroje na trhu práce. Jak probíhal vývoj vzdělání v ČR za období 2009 - 2019, je znázorněno na počtu absolventů určitého stupně vzdělání v tabulce č. 12.¹³¹

Tabulka č. 12 - Vzdělání

	Základní vzdělání	Střední	Vyšší odborné vzdělání	Vysokoškolské
2009	794 459	123 151	6 185	81 757
2010	789 486	116 466	6 352	88 075
2011	794 642	109 514	6 410	93 105
2012	807 950	106 816	6 607	94 090
2013	827 654	101 055	6 437	91 693
2014	854 137	90 076	6 052	88 257

¹³¹ Česká republika od roku 1989 v číslech - aktualizováno 9.12.2021: Vzdělávání a kultura [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-9122021#12>

2015	880 251	83 822	6 035	82 040
2016	906 188	78 358	5 685	77 382
2017	926 108	78 602	5 174	72 086
2018	940 928	78 056	4 582	68 574
2019	952 946	79 477	4 056	64 243

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

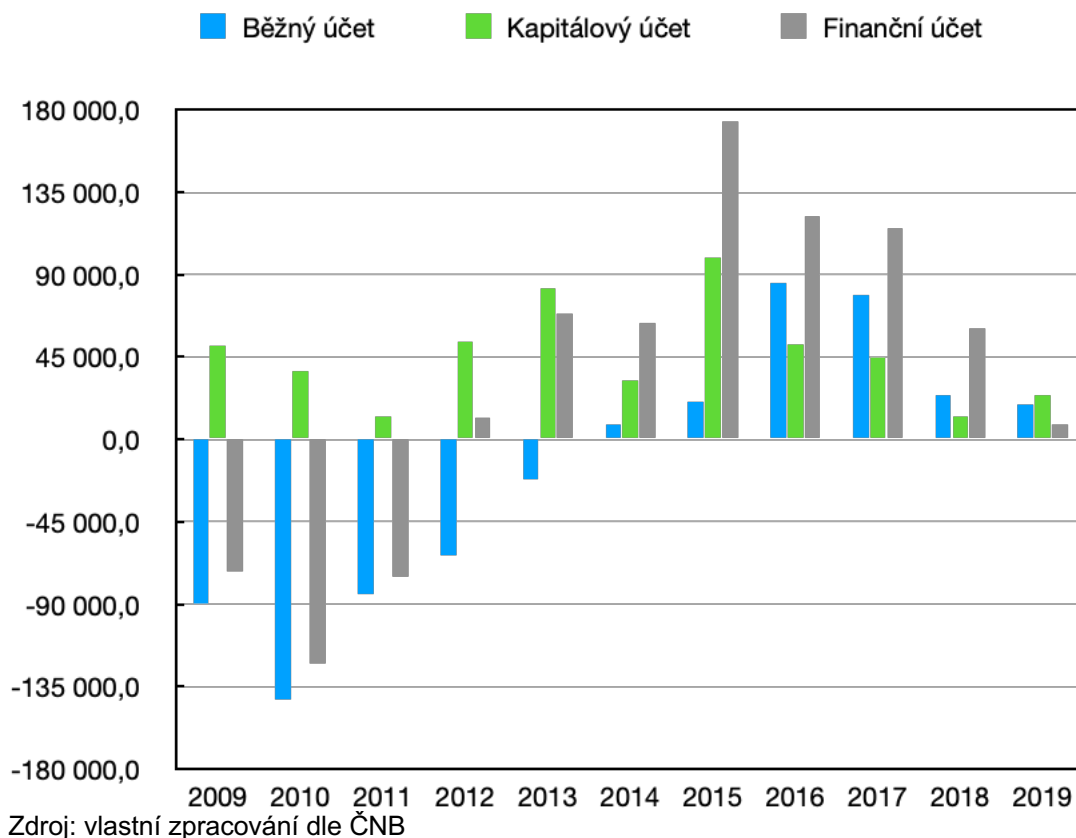
„Mezi lety 2010 a 2020 poklesl počet studentů vysokých škol o 24,4 %. Do roku 2010 přitom každoročně rostl. Přestože se v roce 2020 počet studentů poprvé po devíti letech meziročně zvýšil o 11 tisíc, ve srovnání s rokem 2010 jich na vysokých školách studovalo o téměř 100 tisíc méně,“¹³² upozorňuje Vendula Kašparová z oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení ČSÚ. Toto tvrzení nicméně potvrzují i data z tabulky č. 12, kde je zřejmé, že počet vysokoškolsky vzdělaných osob v ČR klesá.

4.2.4. Platební bilance

Protože za sestavení a zveřejnění platební bilance odpovídá centrální banka, bude se analýza platební bilance za období mezi 2009–2019 týkat dat právě od centrální banky. Centrální banka tak sestavuje platební bilanci v národní měně, tj. Česká koruna. Zdrojem takových dat jsou především celní úřady, banky a další finanční instituce, orgány státní správy a samosprávy a statistická šetření. Následující graf č. 8 obsahuje obecné vyjádření dat všech tří účtů: běžného, kapitálového a finančního. V příloze č. 1 práce se nachází přesná číselná data v tabulce, která náleží tomuto grafu.

¹³² Vysoké školy u nás studuje 300 tisíc studentů, výrazně mezi nimi roste podíl cizinců [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysoke-skoly-u-nas-studuje-300-tisic-studentu-vyrazne-mezi-nimi-rose-podil-cizincu>

Graf č. 8 - Platební bilance v mil. Kč.

Následující tabulky č. 13, 14 a 15 zachycují detailnější vývoj platební bilance od roku 2009–2019. Jsou zde uvedena konkrétní data ke každému účtu.¹³³

Tabulka č. 13 - Platební bilance, běžný účet v mil. Kč

Běžný účet	Zboží	Služby	Prvotní důchody	Druhotné důchody
2009	64 959,7	81 916,9	-216 659,0	-19 420,6
2010	40 389,6	78 475,7	-249 929,8	-10 712,0
2011	75 477,5	81 281,7	-223 345,4	-18 214,6
2012	123 798,0	77 626,3	-237 527,8	-27 209,4
2013	166 973,2	70 359,3	-249 018,7	-10 098,1
2014	219 950,9	55 650,8	-260 788,8	-6 930,1
2015	187 705,8	86 617,5	-254 744,2	1 167,0

¹³³ *Platební bilance v podrobném členění - časová řada* [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/analytics/saw.dll?Dashboard>

2016	258 504,9	106 562,0	-253 218,7	-26 671,3
2017	259 347,8	124 624,6	-255 345,6	-49 537,2
2018	200 898,9	119 967,3	-260 178,6	-36 587,7
2019	239 849,4	105 952,0	-292 246,4	-34 399,9

Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB

Tabulka č. 14 - Platební bilance, kapitálový účet v mil. Kč

Kapitálový účet	Hrubé pořízení či úbytky nevyroběných nefinančních aktiv	Kapitálové transfery
2009	13 753,5	37 521,1
2010	10 053,0	27 543,4
2011	123,2	12 586,9
2012	-3 185,6	56 196,6
2013	4 412,5	78 024,1
2014	1 941,6	30 377,0
2015	-2 072,0	101 064,7
2016	-320,0	51 974,9
2017	191,0	51 974,9
2018	-9 689,9	22 349,4
2019	-20 118,0	44 611,3

Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB

Tabulka č. 15 - Platební bilance, finanční účet v mil. Kč

Finanční účet	Přímé investice	Portfoliové investice	Finanční deriváty a zaměstnanecké opce na akcie	Ostatní investice	Rezervní aktiva
2009	-37 694,1	-158 688,0	1 287,7	62 101,0	60 646,5
2010	-94 990,5	-150 353,3	4 747,8	76 832,2	41 424,9
2011	-46 804,8	-5 780,7	3 673,8	-8 622,1	-17 229,7
2012	-121 261,1	-54 847,6	-8 617,8	115 941,8	80 473,5
2013	7 437,5	-92 837,9	-4 736,8	-29 746,7	188 191,5
2014	-80 382,8	90 268,9	-6 046,2	-13 368,1	73 122,7
2015	49 748,1	-164 135,0	-4 769,9	-58 735,3	351 305,5
2016	-186 549,0	-169 532,4	11 291,1	-96 615,0	563 521,2

2017	-45 856,6	-268 262,9	-14 190,4	-802 453,0	1 246 408,2
2018	-51 017,7	30 143,5	-15 291,0	46 971,9	49 965,0
2019	-137 140,7	-104 655,7	1 040,7	138 924,1	110 220,1

Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB

4.3. Česká ekonomika v době pandemie COVID–19

Začátkem roku 2020 byla světová ekonomika i česká ekonomika silně ovlivněna rozšiřující se pandemií nového typu koronaviru SARS-CoV-2, který se objevil v Číně a postupně se během února a března rozšířil do celého světa. Vlády většiny zemí byly nuceny přijímat zásadní opatření se záměrem zmírnění dopadů zdravotních následků na obyvatele. Tyto kroky však mají a budou mít negativní vliv na ekonomický vývoj. *„Přirozenou reakcí hospodářských politik ve všech zasažených zemích je jejich razantní uvolnění a přijetí masivních monetárních, fiskálních a dalších stimulů, což by mělo pomoci k tomu, aby pandemie měla co nejmenší dopad na dlouhodobý růst.“*¹³⁴

Reakce hospodářské politiky na ochromení chodu ekonomiky byly v této situaci nevyhnutelné, proto česká vláda a centrální banka zareagovaly následujícími kroky.

Fiskální politika

Vláda připustila, že deficit státního rozpočtu bude větší. Schválilo se navýšení schodku z původně plánovaných 40 mld. Kč na 200 mld. Kč. Schodek se bude financovat navýšením státního dluhu o 181 mld. Kč.

Vláda pomáhala ekonomice diskrečními opatřeními. Firmám zasažených karanténou byly poskytovány překlenovací bezúročné úvěry a záruky ke komerčním úvěrům. Za tímto účelem se využila státem vlastněná Českomoravská záruční a rozvojová banka (ČMZRB), která spustila program Úvěr COVID. Tento úvěr měl být poskytován podnikatelům zasaženým koronavirem bezúročně, s možností odkladu splácení. Po vyčerpání tohoto programu se vypsal

¹³⁴ Makroekonomická predikce [online]. 2020 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2020/makroekonomicka-predikce-duben-2020-38089>

další program Covid II. Současně s těmito programy ČMZRB podporovala firmy také prostřednictvím programů Expanze, M-záruka a Expanze-záruky.

Dále vláda připravila návrh zákona, který rozvolňuje insolvenční a exekuční řízení. Týkalo se to firem a jednotlivců, kteří vinou vládním „protikoronavirových“ opatření nebyli schopni splácet své závazky. Odložila se jim tak povinnost, podat na sebe (jako dlužníka) v případě úpadku insolvenční návrh.

Parlament i vláda schválily prodloužení tzv. ošetřovného pro zaměstnance. To platilo pro osoby, které se z důvodu uzavření škol, museli starat o své děti. Zvýšilo se i samotné ošetřovné na 80 % denního základu příjmu. Pro OSVČ se schválil finanční příspěvek 424,00 Kč za den, z předpokladu, že ošetřovné nečerpá druhý člen rodiny.

Současně se vládou schválil program na podporu zaměstnanosti. Především formou kompenzací nákladů firmám, aby se z firem nemuselo propouštět. Program měl dva režimy. Režim A – v případě nuceného uzavření provozu firem a karanténa. Zaměstnanec v případě karantény pobíral 60 % průměrného redukovaného výdělku. Pokud se uzavřel provoz kvůli nařízení vlády, náhrada mzdy byla 100 %. Režim B – souvisel s hospodářskými potížemi např. pokud byla většina zaměstnanců doma s dětmi. Vláda dotovala 60 % náhrady mzdy včetně odvodů (maximálně však 29 tis. Kč.) Tento Kurzarbeit měl za cíl zabránění propouštění zaměstnanců z firem a následnému pádu propuštěných zaměstnanců do chudoby, kdy by nebyli schopni splácet své úvěry.

Bylo umožněno ministerstvem financí odložení podání daňového přiznání k dani z příjmu fyzických i právnických osob do 1. července 2020. Pozastavila se povinnost elektricky evidovat tržby po dobu nouzového stavu a 3 měsíce po jeho skončení.

Schválil se jednorázový příspěvek pro OSVČ, jejichž činnost byla omezena vládními opatřeními ve výši 25 tis. Kč.

V důsledku pandemie se vymezilo celkem 120 mld. Kč na přímou podporu ekonomiky.¹³⁵

¹³⁵ *Ekonomické dopady COVID-19* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/covid-19/articles/ekonomika-v-dobe-pandemie.html>

Měnová politika

ČNB 16. března 2020 na mimořádném měnovém jednání zavedla celou řadu stimulačních opatření ke zmírnění dopadů na české firmy, podnikatele a domácnosti. Snížila hlavní repo sazbu celkem o 125 bazických bodů na 1,0 %. Snížila se i diskontní a lombardní sazba.

Poprvé od roku 2008 ČNB obnovila dodávky likvidity bankám pomocí dodávacích repo operací.

*„ČNB umožnila bankám odložit splátky úvěrů (tzv. úvěrové moratorium) v případě dočasného výpadku příjmu klienta v důsledku koronavirové nákazy či preventivních opatření. Jakmile dlužník oznámí poskytovateli úvěru svůj zájem o využití moratoria, protože byl ekonomicky negativně zasažen pandemií, měl by mít možnost na tři nebo šest měsíců přestat půjčku splácet.“*¹³⁶ Zákon byl schválen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR 8. dubna 2020.

Od 1. dubna se ČNB rozhodla zmírnit doporučení pro posuzování nových hypoték. Např. limit výše úvěru vzhledem k hodnotě nemovitosti se zvedl z 80 % na 90 %, snížila se i nezbytná výše měsíčního příjmu, která byla potřebná pro samotné poskytnutí úvěru.¹³⁷

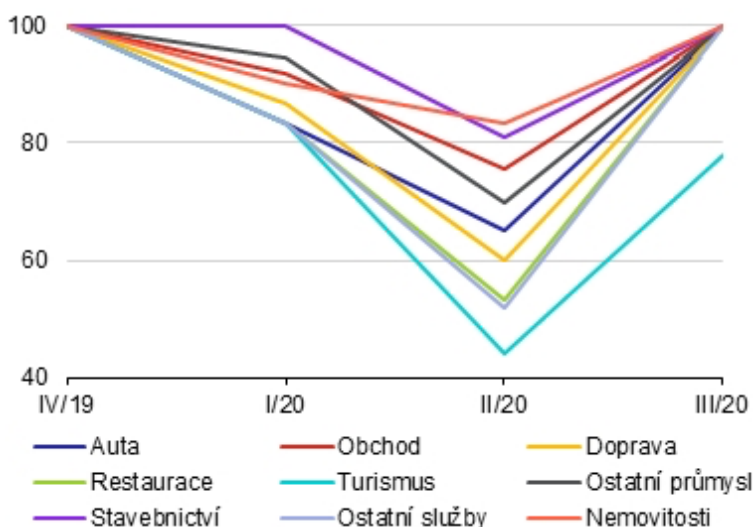
S vyhlášením nouzového stavu se přijala řada opatření cílených na omezení šíření nákazy. Uzavíraly se školy, většina obchodů, služby, restaurace, hotely a rušily se i hromadné akce. Rozhodlo se o pozastavení českého automobilového průmyslu i dalších průmyslových odvětví. Vzhledem k zahraniční situaci se omezila osobní přeprava a uzavřely se hranice. Z grafu č. 9 lze vidět přímé dopady opatření, kdy nejvýraznější dopad byl v sektoru služeb a zejména v turismu.¹³⁸

¹³⁶ SEDLÁČEK, Petr. *Zapojení ČR do mezinárodního úsilí o posílení globální měnové a finanční stability*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-1737-6.

¹³⁷ *Ekonomické dopady COVID-19* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/covid-19/articles/ekonomika-v-dobe-pandemie.html>

¹³⁸ *Bezprostřední dopady pandemie covid-19 na českou ekonomiku* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Bezprostredni-dopady-pandemie-covid-19-na-ceskou-ekonomiku/>

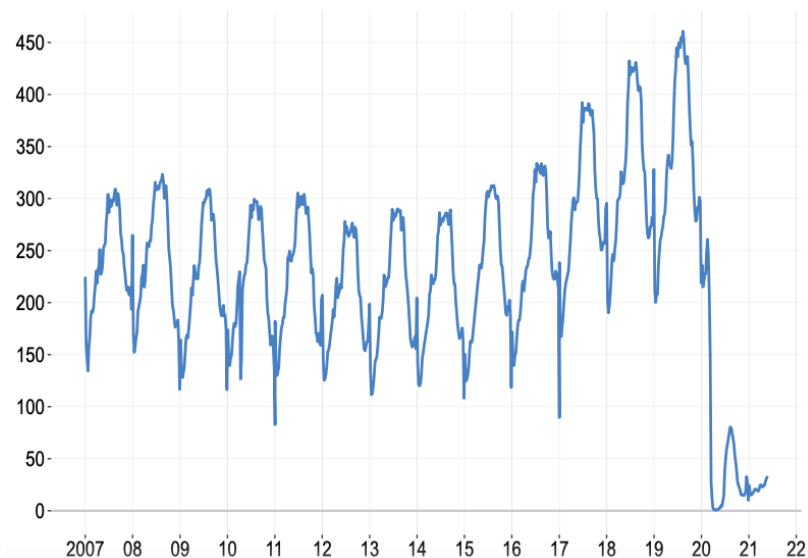
Graf č. 9 - Přímý dopad opatření
(neomezený provoz = hodnota 100)

Zdroj: ČNB *Bezprostřední dopady pandemie covid-19 na českou ekonomiku* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Bezprostredni-dopady-pandemie-covid-19-na-ceskou-ekonomiku/>

Cestovní ruch se propadl do hluboké recese. Na letišti Václava Havla se snížil počet odbavených cestujících o 90 % (v porovnání se stejným obdobím předcházejícího roku). To lze vyčíst z grafu č. 10.

Graf č. 10 - Počet přepravených pasažérů do konce dubna 2021 (v tis.)

Zdroj: ČNB *První odhad dopadů pandemie COVID-19 na ekonomiku ČR* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Prvni-odhad-dopadu-pandemie-COVID-19-na-ekonomiku-CR/

4.3.1. Prognózy vs. skutečný vývoj

Podle makroekonomické predikce z dubna roku 2020 ministerstvo financí předpokládalo zásadní ovlivnění české ekonomiky dopadem pandemie koronaviru následnými přijímanými opatřeními. Hluboká recese v české ekonomice je nevyhnutelná.

Prognózy

Předpokládalo se propad ekonomického výkonu o -5,6 %. K nejhlubšímu poklesu mělo dojít v oblasti zahraničního obchodu a u investic do fixního kapitálu. Dále předpokládali oživení ekonomické aktivity od 2. poloviny 2020 a následný hospodářský růst by měl v roce 2021 dosáhnout 3,1 %.

Také by mělo dojít ke zvýšení míry nezaměstnanosti v roce 2020 na 3,3 % a dále v roce 2021 na 3,5 %.

Co se týče míry inflace, predikce na rok 2020 byla 3,2 % a v roce 2021 měla zvolnit na 1,9 %.¹³⁹

Skutečný vývoj

Česká ekonomika se ve 2. čtvrtletí 2020 prudce propadla. Přestože v posledních dvou čtvrtletí vzrostla, v meziročním srovnání ale měla hluboký propad. Pokles HDP za celý rok 2020 tak činil -5,6 %. Hlavním důvodem pro pokles HDP byly spotřební výdaje domácností a výdaje na tvorbu kapitálu.

Podle předběžného odhadu vzrostl HDP v roce 2021 o 3,3 %. Nárůst byl podpořen především výdaji na konečnou spotřebu a změnou stavu zásob. Negativní vliv však měla zahraniční poptávka.¹⁴⁰

¹³⁹ *Makroekonomická predikce – duben 2020* [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2020/makroekonomicka-predikce-duben-2020-38089>

¹⁴⁰ *HDP 2022, vývoj hdp v ČR* [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/>

Obecná míra nezaměstnanosti byla v roce 2020 na hodnotě 2,6 %. Snížil se i počet ekonomicky aktivních osob na 5 372,0 tis. (celkem o 40,2 tis).¹⁴¹ Míra nezaměstnanosti byla v roce 2021 podle dat z EUROSTATU 2,5 %.

Podle ČSÚ byla průměrná roční míra inflace v roce 2020 3,2 %.¹⁴² Za rok 2021 činila průměrná míra inflace 3,8 %.¹⁴³

Tabulka č.16 - HDP roku 2020 a 2021

	2020	2021
1. čtvrtletí	-2	2,1
2. čtvrtletí	-11	8,2
3. čtvrtletí	-5	2,8
4. čtvrtletí	-5	3,6
	-5,6	3,3

Zdroj: vlastní zpracování dle *Vývoj HDP v ČR* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/?imakroGraphFrom=1.1.2021>

„Pád ekonomik, včetně ekonomiky naší, je zcela mimořádný. Narušení desetiletí či staletí budovaného ekonomického koloběhu a vztahů mezi ekonomickými subjekty nemá obdoby, s výjimkou válek, ale nemám informace ani o tom, že by v průběhu druhé světové války nastalo na našem území tak rozsáhlé zastavení ekonomiky státem. Dnes se módně říká lock-down, jako v roce 2020. Zasažení celé řady sektorů ekonomiky je zcela enormní.“¹⁴⁴ Napsal Václav Klaus.

Podle analýzy MPO vývoj ekonomiky ČR k prosinci 2021 je „budoucí vývoj české ekonomiky nejistý.“¹⁴⁵

¹⁴¹ *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2020* [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/2419647/Analýza_text_2020.pdf/3052205e-07fb-99a3-fbac-e43d3138c7e1

¹⁴² *Roční míra inflace 2020* [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xe/prumerna-rocni-mira-inflace-v-cr-v-roce-2020-byla-32->

¹⁴³ *Roční míra inflace 2021* [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2021>

¹⁴⁴ KLAUS, Václav. *Transformace v ČR: cesta ke svobodě a prosperitě*. Praha: VŠE Oeconomica, 2021. ISBN 978-80- 245-2418-4.

¹⁴⁵ *Analýza vývoje ekonomiky ČR - prosinec 2021* [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analýza-vývoje-ekonomiky-cr---prosinec-2021--265254/>

4.3.2. Výzvy pro vládu ČR z hlediska zajištění ekonomického růstu pro rok 2022

Podle slov prezidenta Hospodářské komory Vladimíra Dlouhého: „*jsme naši s novou vládou shodu v opatřeních, která – věřím – budou představovat efektivní boj s virem při udržení ekonomiky v chodu. To je cesta pro letošní rok, kdy covid s námi ještě bude, ale my se s ním naučíme žít*“¹⁴⁶ lze usoudit, že Česká republika bude pandemii překonávat bez tvrdých ekonomických uzávěr.

To nicméně potvrzuje i prohlášení vlády z 9. února 2022, kdy se odsouhlasilo rozvolnění protiepidemických opatření. Na jednání vlády se schválil i schodek ve výši 280 miliard korun. Nahradil se tak předvolební rozpočet Andreje Babiše, přepracovaným státním rozpočtem, který je podle Petra Fialy protiinflační. „*Je třeba si uvědomit, že předcházející vláda jen od roku 2019 zadlužila každého z občanů České republiky o dalších 90 000 korun, takže každý dnes dluží 250 000 korun. Tomu nelze přihlížet, s tím musí odpovědná vláda něco dělat,*“¹⁴⁷ uvedl premiér Petr Fiala. Jak moc se však liší nový rozpočet Fialovy vlády, od starého rozpočtu Babišovy vlády, zaznamenala ve svém podcastu Ilona Švihlíková.

Z tabulky v příloze č. 2 lze vyčíst jednotlivá data, která Švihlíková shrnula. Výrazným způsobem se v novém rozpočtu zvýšily příjmy, které jdou na vrub inflaci. Je zřejmé snížení výdajů o 34 435 mil. Kč a celkové saldo je o 96 600 mil. Kč nižší. Švihlíková shledává v tomto systému návrhu rozpočtu určité problémy, které mohou ohrozit růst české ekonomiky. Jedná se především o specifickou neopakovatelnou situaci, kdy stát využívá vysoké míry inflace, která zvyšuje příjmy. Na druhé straně je využíváno rezerv z minulých let. Nejde o přístup, který je udržitelný ani opakovatelný a nelze ho v příštím roce aplikovat. Vláda se soustřeďuje na stranu výdajů, avšak problém je shledáván na straně příjmů. Druhý problém se objevuje se škrty (úspory Fialovy vlády, které tvoří 77 000 mil. Kč,

¹⁴⁶ DLOUHÝ, Vladimír. *Rok 2022 bude přes řadu překážek obdobím výzev a velkých příležitostí* [online]. 2022, 6.1. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: https://komora.cz/press_release/v-dlouhy-rok-2022-bude-pres-radu-prekazek-obdobim-vyzev-a-velkych-prilezitosti/

¹⁴⁷ *Vláda schválila návrh státního rozpočtu na letošní rok a odsouhlasila rozvolnění protiepidemických opatření* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/vlada-schvalila-navrh-statniho-rozpocetu-na-letosni-rok-a-odsouhlasila-rozvolneni-protiepidemickych-opatreni--265914/>

omezující velké množství menších položek jako např. zdravotní pojišťovny, nebo zamrznutí většiny státních zaměstnanců) a zejména v kombinaci s „*velmi silně restriktivní monetární politikou, která má podobu zvyšování úrokových sazeb Centrální bankou, kdy může tato politika přispět k oslabení ekonomického růstu, nebo dokonce i k jeho zastavení.*“ Další definovaný problém se nachází v oblasti politiky zaražení mzdové konvergence většině státních zaměstnanců. Podle Švihlíkové však tyto zásahy velké úspory nepřinesou. Je důležité zmínit, že vývoj mezd je zásadní pro daňové inkaso. Tedy pokud se nebudou zvyšovat mzdy státních zaměstnanců, propadne se tak jejich kupní síla vzhledem k inflaci. Vysoká dynamická inflace jako čtvrtý problém, změni spotřební koš domácností. Především kvůli položkám, které se vyvíjejí cenově dynamicky jsou takové, bez kterých se nelze obejít. Řada domácností tak bude měnit své spotřební chování. Některé z jejich výdajů jako např. dovolená bude považována za postradatelnou. Velký vliv na spotřebu domácností má také konkurence z Polska (kde je nižší DPH na potraviny), kdy spotřeba u nás je ohrožena nejenom inflačním vývojem a také tím, že se spotřeba bude realizovat v zahraničí a nebude zaznamenána v našem HDP.¹⁴⁸

Jaké jsou však zásadní překážky ekonomického rozvoje ČR? Ty jsou především v oblasti energetiky, průmyslu a životního prostředí. Špatně zvolená hospodářská politika tak může omezit další sblížení naší ekonomické úrovně s vyspělými zeměmi západní Evropy. Je tak na vládě, zda bude usilovat o ty cíle Zelené dohody, které jsou v naší zemi realistické.¹⁴⁹

Ocitáme se v čase vysokých cen energií, a proto je důležité usilovat o zachování energetické soběstačnosti (např. formou fotovoltaiky). Budoucnost české energetiky je možné zajistit kombinací jaderné energie a obnovitelných zdrojů. Proto je důležitou otázkou vytvoření odpovídajících podmínek pro investice právě

¹⁴⁸ ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *Nový rozpočet může ohrozit růst české ekonomiky* [podcast]. Časopis !Argument, 23.2.2022 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=7QFX8rrePo4&t=718s>

¹⁴⁹ DLOUHÝ, Vladimír. *Rok 2022 bude přes řadu překážek obdobím výzev a velkých příležitostí* [online]. 2022, 6.1. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: https://komora.cz/press_release/v-dlouhy-rok-2022-bude-pres-radu-prekazek-obdobim-vyzev-a-velkych-prilezitosti/

do obnovitelných zdrojů. Dalším stěžejním bodem pro budoucnost je budování infrastruktury pro elektromobilitu. Také se musí maximálně využít schopnost a kapacita českého obranného průmyslu, vzhledem k událostem, které se dějí mezi Ruskem a Ukrajinou. Obrana země je totiž základní úlohou státu. Právě v tak těžkém období, jako jsme se nacházeli poslední dva roky, je důležité podporovat zdraví. Zajistit tak kvalitní a dostupnou zdravotní péči pro všechny, je považováno za jeden z pilířů moderního a úspěšného státu. Důležitou roli zde hraje též vzdělávání lékařů. V oblasti vzdělávání se nesmí opomenout zvyšování kvality výuky a celkového vzdělávacího procesu od mateřských škol, až po vysoké školy a instituce poskytující celoživotní vzdělávání. Také je na místě stabilizovat veřejné finance – reformou výdajů státu spolu s efektivním nakládáním s penězi a udržováním nízké úrokové sazby.¹⁵⁰

¹⁵⁰ *Programové prohlášení vlády* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/programove-prohlaseni-vlady-193547/>

Závěr

Bakalářská práce je složena ze dvou částí. V teoretické části byla popsána charakteristika základních pojmů důležitých k pochopení problematiky hospodářské politiky i ekonomického růstu. Nejdříve byl přiblížen popis hospodářské politiky a byla zde popsána i jeho definice a další různé makroekonomické termíny jako jsou např. hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace a platební bilance. Byly definovány cíle a vysvětleny za pomoci magického čtyřúhelníku a sestaveny v pyramidě cílů hospodářské politiky. Byly vymezeny základní druhy koncepčních přístupů, které se v hospodářské politice uplatňují. Byly popsány základní nástroje hospodářské politiky, spolu s dalšími typy, které jsou v této problematice podpůrné.

V praktické části dále byla vytvořena analýza vývoje české ekonomiky, a to především pomocí shromáždění dat o jednotlivých makroekonomických ukazatelích a jejich následným vyhodnocením. Vývoj těchto ukazatelů byl sledován od roku 2009 do roku 2019. V daném období byl zaznamenán postupný růst HDP. Svého nejvyššího bodu dosáhl HDP v roce 2017, souvisela s tím i nízká míra nezaměstnanosti.

Avšak od finanční krize v roce 2009, po deseti letech vývoje české ekonomiky, nastal zvrát formou celosvětové pandemie, kdy došlo k značnému ochromení ekonomiky. Byla přijímána různá fiskální a monetární opatření ke zmírnění dopadů pandemie. Vzhledem k době, kdy se práce zpracovávala, ještě nebyla natolik dostupná a přesná data, aby období 2020 a 2021 bylo detailně zpracováno a vyhodnoceno. Dalo by se říct, že do začátku této krize měla ekonomika růstovou tendenci.

Seznam použité literatury

Monografie

1. DUŠKOVÁ, Jitka. *Hospodářská politika I: úvodní kurz*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita, 2013. ISBN 978-80-7375-747-2.
2. FRANK, R. H., BERNANKE, B. S. *Principles of Macro-economics*. 3rd Edition. NY: McGraw-Hill/Irwin, 2007. 561 p. ISBN 978-0-07-325594-1
3. HECZKO, Stanislav a kolektiv. *Hospodářské cykly teorie a realita*. Bankovní institut vysoká škola, 2016. ISBN 978-80-7265-229-7.
4. HEDIJA, Veronika. *Fiskální politika v prostředí Evropské hospodářské měnové unie*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-526-8.
5. HELÍSEK, Mojmír. *Makroekonomie základní kurs*. 2. vydání. Slaný: Melandrium, 2002. ISBN 80-86175-26-X.
6. HOLMAN, Robert. *Makroekonomie*. 2. vydání. C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7179-861-3.
7. HŘEBÍK, František. *Obecná ekonomie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-467-1.
8. JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4386-8.
9. KLAUS, Václav. *Transformace v ČR: cesta ke svobodě a prosperitě*. Praha: VŠE Oeconomica, 2021. ISBN 978-80-245-2418-4.
10. KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kolektiv. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. ISBN 978-80-87291-23-8.
11. KONEČNÝ, Bronislav; Sojka, Milan. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. Praha : Libri, 1996. ISBN 80-85983-05-2.
12. KRÁLOVÁ, Irena. *Makroekonomie a hospodářská politika státu*. Praha: FORTUNA, 2010. ISBN 978-80-7373-062-8.
13. KUČEROVÁ, Irah. *Hospodářské politiky v kontextu vývoje Evropské unie*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1628-5.
14. PIKHART, Zdeněk a Lukáš PFEIFER. *Výzvy a rizika pro fiskální a finanční stabilitu na počátku 21. století a rámcové možnosti jejich řešení*. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-88018-31-5.

15. SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 19. vydání. Praha: Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0629-0.
16. SEDLÁČEK, Petr. *Zapojení ČR do mezinárodního úsilí o posílení globální měnové a finanční stability*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-1737-6.
17. SLANÝ, Antonín; Žák, Milan. *Hospodářská politika*. Praha : C.H. Beck, 1999. ISBN 80-7179-237-3.
18. ŠULC, Zdislav. *Hospodářská politika*. Praha: Consus, 1993. ISBN 80-901004-7-3.
19. VARADZIN, František, Vojtěch BECK a Jiří BEČICA. *Hospodářská politika*. Havířov: Vysoká škola sociálně správní, 2013. ISBN 978-80-87291-19-1.
20. ZAMRAZILOVÁ, Eva a kolektiv. *Základní proměny české ekonomiky v uplynulém čtvrtstoletí*. Praha: VŠE Oeconomica, 2021. ISBN 978-80-245-2411-5.
21. ŽÁK, Milan a kolektiv autorů. *Velká ekonomická encyklopedie*. Linde, 2002. ISBN 80-7201-381-5.

Článek

22. BENEDIKT, Jan. Investiční aktivita stoupá. *STATISTIKA&MY* [online]. Český statistický úřad, 2015 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2015/12/03/investicni-aktivita-stoupa/>
23. DLOUHÝ, Vladimír. *Rok 2022 bude přes řadu překážek obdobím výzev a velkých příležitostí*[online]. 2022, 6.1. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: https://komora.cz/press_release/v-dlouhy-rok-2022-bude-pres-radu-prekazek-obdobim-vyzev-a-velkych-prilezitosti/
24. MOLNÁR, Zdeněk. *Úvod do základů vědecké práce* [online]. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: https://people.fsv.cvut.cz/~k126/predmety/d26mvp/mvp_sylabus-mvp.pdf
25. ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *Nový rozpočet může ohrozit růst české ekonomiky* [podcast]. Časopis !Argument, 23.2.2022 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=7QFX8rrePo4&t=718s>

26. TICHÁ, Milena. *Ekonomické myšlení a hospodářská politika*. Metodický portál: Články [online]. 11. 12. 2013, [cit. 2021-11-17]. Dostupný z WWW: https://clanky.rvp.cz/clanek/18039/EKONOMICKE-MYSLENI-A-HOSPODARSKA-POLITIKA.html. ISSN 1802-4785.
27. TRAXLER, Jan. Jak se počítá inflace a co najdeme ve spotřebním koši. *Peníze.cz* [online]. 2019, 27.6. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/inflace/408175-jak-se-pocita-inflace-a-co-najdeme-ve-spotrebnim-kosi>
28. ZÁBOJNÍKOVÁ, Karolína. *Klíčem k růstu jsou investiční výdaje* [online]. Český statistický úřad, 2018, 22.6. [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2018/06/22/klicem-k-rustu-jsou-investicni-vydaje/>

Právní předpis

29. Zákon §2 zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v posledním znění.
30. Zákon 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v posledním znění.

Elektronické zdroje a webové stránky

31. *Analýza vývoje ekonomiky za rok 2009* [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/39149/46523/558694/priloha001.pdf>
32. *Analýza vývoje ekonomiky za rok 2010* [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument76395.html>
33. *Analýza vývoje ekonomiky za rok 2012* [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument141978.html>
34. *Analýza vývoje ekonomiky za rok 2013* [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/50541/57345/612647/priloha001.pdf>
35. *Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2014* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument160232.html>

36. *Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2015* [online]. [cit. 2022-02-08].
Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analyza-vyvoje-ekonomiky-cr-za-rok-2015--177485/>
37. *Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2016* [online]. [cit. 2022-02-08].
Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analyza-vyvoje-ekonomiky-cr-za-rok-2016--230378/>
38. *Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2017* [online]. [cit. 2022-02-08].
Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analyza-vyvoje-ekonomiky-cr-za-rok-2017--239095/>
39. *Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2018* [online]. [cit. 2022-02-08].
Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analyza-vyvoje-ekonomiky-cr-duben-2019--245303/>
40. *Analýza vývoje ekonomiky ČR - prosinec 2021* [online]. [cit. 2022-02-14].
Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analyza-vyvoje-ekonomiky-cr---prosinec-2021--265254/>
41. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2020* [online]. [cit. 2022-02-14].
Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/2419647/Analýza_text_2020.pdf/3052205e-07fb-99a3-fbac-e43d3138c7e1
42. *Bezprostřední dopady pandemie covid-19 na českou ekonomiku* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Bezprostredni-dopady-pandemie-covid-19-na-ceskou-ekonomiku/>
43. *Cíle a nástroje v ekonomii* [online]. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <http://www.univerzita-online.cz/ekn/makroekonomie/makroekonomicka-politika-statu/>
44. *Cíle, principy a nástroje stabilizační politiky* [online]. [cit. 2022-01-26].
Dostupné z: <http://www.ius-wiki.eu/tnh/pfuk/tnh/zkouska/otazka-10>

45. *Czech Republic-2013 Article IV Consultation Concluding Statement* [online]. 2013 [cit. 2021-10-23]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/52/mcs052013>
46. *Česká republika od roku 1989 v číslech - aktualizováno 9.12.2021: Vzdělávání a kultura* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-9122021#12>
47. *Důstojná práce a ekonomický růst* [online]. [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://adra.cz/jak-pomahame/vzdelavani/vzdelavani-v-cesku/wp-content/uploads/sites/27/2020/12/8-dustojna-prace-ekonomicky-rust.pdf>
48. *Economic policy* [online]. ' [cit. 2021-11-02]. Dostupné z: <https://financial-dictionary.thefreedictionary.com/economic+policy>
49. *Ekonomické dopady COVID-19* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/covid-19/articles/ekonomika-v-dobe-pandemie.html>
50. *Green growth and sustainable development* [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/greengrowth/>
51. *HDP výdajová metoda* [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj
52. *Historie ČNB: Ekonomický vývoj na území České republiky* [online]. Česká národní banka, 2018 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: https://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/prurezova_temata_menova_politika/1_ekonomicky_vyvoj_na_uzemi_ceske_republiky.html
53. *Hlavní makroekonomické ukazatele: Výdaje na konečnou spotřebu* [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr
54. *Hospodářská politika státu a její vliv na podnikání v ČR* [online]. [cit. 2021-10-23]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/maturitniotazky/hotelnictvi/hospodarska-politika-statu-a-jeji-vliv-na-podnikani-v-cr>
55. *Hospodářský cyklus* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/slovník/hospodarsky-cyklus>
56. *Informační centrum vlády: Rozpočet* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://icv.vlada.cz/scripts/modules/advice/detail.php?id=646>

57. *Investice* [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ict-investice-zdroje-dat-metodika-setreni>
58. *Kondiční kurz z praktické hospodářské politiky: Skripta: 5HP324* [online]. Praha: NHF VŠE, 2020 [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://khp.vse.cz/wp-content/uploads/page/320/Metodický-pokyn-5HP-324.pdf>
59. *Makroekonomická predikce* [online]. 2020 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2020/makroekonomicka-predikce-duben-2020-38089>
60. *Měření výkonu ekonomiky* [online]. [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1451/podzim2006/bp009/um/Mereni_vykonu_ekon._a_hospod._politika_statu.pdf
61. *Metodický pokyn Hospodářská politika: Skripta: 5HP324 Kondiční kurz z praktické hospodářské politiky* [online]. Praha: NHF VŠE, 2020 [cit. 2021-10-23]. Dostupné z: <https://khp.vse.cz/wp-content/uploads/page/320/Metodický-pokyn-5HP-324.pdf>
62. *Ministerstvo průmyslu a obchodu: Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2014* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/53214/60683/635076/priloha001.pdf>
63. *Ministerstvo průmyslu a obchodu: Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2015* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/55772/63966/656431/priloha001.pdf>
64. *Ministerstvo průmyslu a obchodu: Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2016* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2017/7/Analyza_2016.pdf
65. *Ministerstvo průmyslu a obchodu: Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2017* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2018/7/Analyza_rok_2017.pdf

66. *Ministerstvo průmyslu a obchodu: Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2018* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2019/4/Analiza-vyvoje-ekonomiky-CR-duben-2019.pdf>
67. *Ministerstvo průmyslu a obchodu: Analýza vývoje ekonomiky ČR pro rok 2019* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2020/5/Analiza-vyvoje-ekonomiky-CR-duben-2020.pdf>
68. *Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity* [online]. [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-zari-2021>
69. *Nezaměstnanost* [online]. [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/628251-10-01-2022-miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-listopad-2021/>
70. *Phillipsova křivka* [online]. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <http://www.ius-wiki.eu/tnh/pfuk/tnh/zkouska/nova/otazka-65>
71. *Phillipsova křivka, setrvačná inflace* [online]. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n10-nezamestnanost.php>
72. *Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny* [online]. [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/sdg-8-podporovat-trvaly-inkluzivni-a-udrzitelny-hospodarsky-rust-plnou-a-produktivni-zamestnanost-a-dustojnou-praci-pro-vsechny/>
73. *Prorůstová politika* [online]. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://ekonomie-otazky.studentske.cz/2008/07/stabilizan-politika-prorostov-politika.html>
74. *Průměrná roční míra inflace* [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/132433649/Inflace_2000_2021.pdf
75. *První odhad dopadů pandemie COVID-19 na ekonomiku ČR* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Prvni-odhad-dopadu-pandemie-COVID-19-na-ekonomiku-CR/

76. *Roční míra inflace 2020* [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xe/prumerna-rocni-mira-inflace-v-cr-v-roce-2020-byla-32->
77. *Roční míra inflace 2021* [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2021>
78. *Stabilizační politika* [online]. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://ekonomie-otazky.studentske.cz/2008/07/stabilizan-politika-prorstov-politika.html>
79. *Státní rozpočet* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/podpora/slovník/vyrazy-zacinajici-na-s/statni-rozpoce>
80. *Střední vzdělání* [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&sp=A&skupId=1107&pvokc=&katalog=30848&pvo=VZD04a&z=T>
81. *Teorie hospodářského cyklu* [online]. 2017 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Teorie_hospodarskeho_cyklu
82. *Tvorba a užití HDP* [online]. 2020 [cit. 2022-01-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/tvorba-a-uziti-hdp-4-ctvrtleti-2019>
83. *Úvod do teorie platební bilance* [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.financevpraxi.cz/makroekonomie-platebni-bilance>
84. *Vláda schválila návrh na prodloužení vyplácení ošetřovného po dobu nouzového stavu, peníze dostanou i OSVČ* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-schvalila-navrh-na-prodlouzeni-vyplaceni-osetrovneho-po-dobu-nouzoveho-stavu--penize-dostanou-i-osvc-180482/>
85. *Vláda schválila návrh státního rozpočtu na letošní rok a odsouhlasila rozvolnění protiepidemických opatření* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/vlada-schvalila-navrh-statniho-rozpoctu-na-letosni-rok-a-odsouhlasila-rozvolneni-protiepidemickych-opatreni--265914/>
86. *Vysokoškolské vzdělání* [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=30848&pvo=VZD11&str=v70>

87. *Vysoké školy u nás studuje 300 tisíc studentů, výrazně mezi nimi roste podíl cizinců* [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysoke-skoly-u-nas-studuje-300-tisic-studentu-vyrazne-mezi-nimi-roste-podil-cizincu>
88. *Vyšší odborné vzdělání* [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&sp=A&pvokc=&katalog=30848&pvo=VZD09&z=T>
89. *Výroba a spotřeba* [online]. [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/www/dav.nsf/rocenka_06/a2_01.htm
90. *Vývoj HDP v ČR* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/?imakroGraphFrom=1.1.2021>
91. *Vztah inflace a nezaměstnanosti* [online]. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:FI4F2Bs7hdkJ:https://elearning.tul.cz/mod/resource/view.php%3Fid%3D167945+&cd=4&hl=cs&ct=clnk&gl=cz&client=safari>
92. *Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let* [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-C&pvo=ZAM01-C&u=v413_VUZEMI_97_19
93. *Základní vzdělání* [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&sp=A&pvokc=&katalog=30848&pvo=VZD15&z=T>
94. *Zpráva o vývoji platební bilance* [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-vyvoji-platebni-bilance/index.html>

Seznam použitých zkratk

ČMZBR – Českomoravská záruční a rozvojová banka

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

DPH – Daň z přidané hodnoty

EU – Evropská unie

HDP – Hrubý domácí produkt

HNP – Hrubý národní produkt

HP – Hospodářská politika

KČ – Koruna česká

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

NISD – Nezisková instituce sloužící domácnostem

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Platební bilance v Kč

Příloha č. 2 – Rozpočet Babišovy vlády vs. rozpočet Fialovy vlády

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Hierarchie cílů hospodářské politiky

Obrázek č. 2: Phillipsova křivka (PC) v krátkém období

Obrázek č. 3: Magický čtyřúhelník hospodářských cílů

Obrázek č. 4: Hospodářský cyklus

Obrázek č. 5: Bludný kruh nerozvinutosti

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1:** Porovnání monetarismu a keynesiánství
- Tabulka č. 2:** Přehled pro výpočet HDP
- Tabulka č. 3:** Tempo růstu HDP ve stálých cenách v %
- Tabulka č. 4:** Vývoj ročního HDP v procentuální změně
- Tabulka č. 5:** Souhrnné složení HDP výdajovou metodou, v běžných cenách
- Tabulka č. 6:** Výdaje na konečnou spotřebu v běžných cenách
- Tabulka č. 7:** Výdaje na hrubý kapitál, v běžných cenách
- Tabulka č. 8:** Průměrná roční míra inflace
- Tabulka č. 9:** Obecná míra nezaměstnanosti v ČR
- Tabulka č. 10:** Roční průměr míry zaměstnanosti ČR
- Tabulka č. 11:** Roční průměr míry ekonomické aktivity
- Tabulka č. 12:** Vzdělání
- Tabulka č. 13:** Platební bilance, běžný účet v mil. Kč
- Tabulka č. 14:** Platební bilance, kapitálový účet v mil. Kč
- Tabulka č. 15:** Platební bilance, finanční účet v mil. Kč
- Tabulka č. 16:** HDP roku 2020 a 2021
- Tabulka č. 17:** Platební bilance účtů v mil. Kč
- Tabulka č. 18:** Rozdíl rozpočtu Babišovy vlády vs. Fialovy vlády

Seznam grafů

Graf č. 1: Vývoj ročního HDP v procentuální změně

Graf č. 2: Souhrnné složení HDP výdajovou metodou, v běžných cenách

Graf č. 3: Výdaje na konečnou spotřebu v běžných cenách

Graf č. 4: Vývoj indexu spotřebitelských cen ČR

Graf č. 5: Vývoj spotřebitelských cen v %

Graf č. 6: Vývoj spotřebitelských cen dle odvětví

Graf č. 7: Trh práce v ČR

Graf č. 8: Platební bilance v mil. Kč.

Graf č. 9: Přímý dopad opatření

Graf č. 10: Počet přepravených pasažérů do konce dubna 2021 (v tis.)

Přílohy práce

Příloha č. 1

Tabulka č. 17: Platební bilance účtů v mil. Kč.

v mil. Kč	Běžný účet	Kapitálový účet	Finanční účet
2009	-89 203,0	51 274,6	-72 346,9
2010	-141 776,5	37 596,4	-122 338,9
2011	-84 800,8	12 710,1	-74 763,6
2012	-63 313,0	53 011,0	11 688,7
2013	-21 784,4	82 436,6	68 307,5
2014	7 882,7	32 318,6	63 594,5
2015	20 746,1	98 992,7	173 413,4
2016	85 177,0	51 654,9	122 115,8
2017	79 089,5	44 927,3	115 645,4
2018	24 100,0	12 659,5	60 771,8
2019	19 155,2	24 493,3	8 388,6

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Příloha č. 2

Tabulka č. 18: Rozdíl rozpočtu Babišovy vlády vs. Fialovy vlády

v milionech Kč	Rozpočet Babišovy vlády	Rozpočet Fialovy vlády	ROZDÍL
Příjmy	1 551 076	1 613 241	62 165
Výdaje	1 927 676	1 893 241	-34 435
Saldo	376 600	280 000	-96 600

Zdroj: vlastní zpracování dle ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *Nový rozpočet může ohrozit růst české ekonomiky* [podcast]. Časopis !Argument, 23.2.2022 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=7QFX8rrePo4&t=718s>